

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne tedelje in praznike. — Inserati do 80 petič 3 Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50. večji inserati petič vrsta Din 4.—. Popusti po dogovoru. Inerati davek posebej. „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 144.— Din. za inozemstvo 800.— Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

Pred krizo v nemški vladi

Nezaupnica finančnemu ministru dr. Hilferdingu more izzvati odstop celokupne vlade — Danes ima pasti odločitev v nemškem parlamentu

Berlin, 21. decembra. Kakor se zdi, je Hilferdingova kriza, ki se je zdela že razčiščena, zopet oživila. V parlamentarnih krogih zatrjujejo, da namenjajo nemški nacionalci pri posvetovanjih o iniciativnem predlogu vladnih strank glede na zakon za ustanovitev posebnega fonda za poravnavo posojila vložiti predlog za nezaupnico državnemu finančnemu ministru. Ta nemško nacionalni predlog naj bi prišel na dnevni red današnje plenarne seje državnega zbora in bodo zanj samo po sebi umevno glasovale vse opozicijske stranke. Med drugim se trdi, da bo tudi nemška ljudska stranka, ki je že večeraj zahtevala odstop državnega tajnika v finančnem ministrstvu, dr. Popitz, in bavarska ljudska stranka pristali na ta predlog. Ali bodo te frakcije popustile v prizadevanju za izglasovanje nezaupnice, je vsekakor vprašanje, ker bi imel odstop dr. Hilferdinga za posledico krizo celokupne vlade. Strankini voditelji vladne koalicije si prizadevajo, da bi pravočasno

preprečili to možnost. V državnem zboru smatrajo, da je odstop dr. Hilferdinga neizogiben. Kakor se zdi, so tudi v njegovi lastni stranki prepričani, da se ne bo mogel dalje vzdržati. Kljub temu pa bodo skrbeli za to, da pri tej priliki ne bo deležen kakršnihkoli osebnih žalitev.

Vprašanje demisije dr. Hilferdinga je postalo akutno zaradi tega, ker grozi nevarnost, da bo proti njemu vložen predlog za nezaupnico. Nemški nacionalci pa so sklenili, da svojega predloga za enkrat ne bodo vložili, ker so trenutno nastale velike težave zaradi carinskega zakonskega osnutka, pri katerem je agrarni del nemško-nacionalne stranke zelo zainteresiran. Računati pa je s tem, da bodo predlog za nezaupnico proti dr. Hilferdingu vložili komunisti. V tem primeru bi nemška ljudska stranka, bavarska ljudska stranka, kakor tudi večina demokratskih poslancev ne bili pripravljeni glasovati proti nezaupnici ter s tem prevzeti odgovornost za finančno

gospodarstvo, ki ga je vodil dr. Hilferding. Državni tajnik finančnega ministrstva prof. dr. Popitz, eden izmed najplivnejših mož nemške demokracije, je izjavil v državnem zboru, da je že večeraj vložil prošnjo za demisijo, o kateri računa, da bo gotovo sprejeta. Vlada ni pripravljena, da bi mu sedaj dajala dokaz svoje zaupanja, ker zadene ravno njega glavna odgovornost za ponesrečeno Billon Readova posojilo. Finančni minister dr. Hilferding je po vsej priliki pripravljen, pokazati se solidarnega z dr. Popitzem, ker zadene končno glavna odgovornost vendar ministra samega.

Berlin, 21. decembra. Povsem nepričakovano so nemški nacionalci umaknili svoj predlog za nezaupnico vladi. Sedaj obstaja samo še predlog komunistov, ki pa bo brez dvoma z ogromno večino glasov odklonjen. S tem je grožnja krize vlade za enkrat zopet odstranjena.

Francoski senat o varstvu proti Nemčiji

Interpelacija o haaskem sporazumu — Odgovor Briand — Pesimizem Milleranda o nemški politiki

Pariz, 21. dec. AA. Na včerajšnji seji senata je bila razprava o interpelaciji socialističnega radikalnega senatorja Lemeurisa o haaskem sporazumu in o jamstvih varstva, ki jih lahko zahteva Francija. Interpelant je izjavil, da vprašanje demilitarizacije renske cone ni bilo rešeno tako, da bi zadovoljevalo. Sedanji sporazum izključuje vsako nadzorstvo nad to cono. Nadeje se senator Lemeuris vprašal ministra zunanjih zadev Brianda, zakaj je odklonil olajšave glede na kontrole v tej coni, ki jih je pokojni Stresemann ponujal, ako bi Francija pristala na gotove olajšave pri izpraznitvi Porenja. Varnostne garancije, je dejal govornik, so mogoče samo na ta način, ako bo Francija najmočnejša, ker bodo obenem najpravičnejše. Nato je interpelant kritiziral delovne metode Brianda in mu očital, da preveč zaupa v pacifični duh Nemčije.

V odgovoru je Briand izjavil, da izkazuje versailleska mirovna pogodba glede na varnost Francije nekaj vrzeli, ki jih je treba popraviti. Temu cilju je služil Locarno, ki je francosko mejo proglasil za skupno mejo Francije, Belgije, Velike Britanije in Italije. S tem je Locarno izpolnil mirovno pogodbo v Versaillesu. Kar se tiče nadzorstva nad obmejno cono ob Reni, so vselej že 1. 1926 sklenili, naj kontrola nad to cono prevzame in izvršuje Društvo narodov. Z ženevskimi protokoli iz 1. 1928 pa je bilo

Franciji priznано, da lahko posreduje v primeru neredov in prevratov.

Na pojasnila, ki jih je dal Briand o haaski konferenci, je odgovoril Millerand, ki je dejal, da politika Locarna ne daje Franciji one zaščite, ki jo potrebuje, ker je Anglija ravno tako garant Francije proti Nemčiji, kakor garant Nemčije proti Franciji. Nemčija bo skušala v Haagu izigrati obveznosti in sporazume o saarskem ozemlju. Govornik ne veruje v to, da je mogoče ohraniti mir samo s tem, da Francija donaha neprestano nove žrtve za splošno stvar.

Po govoru Milleranda je ponovno povzel besedo zunanji minister Briand naglašajoč, da Millerandova izjava ne smejo ostati brez odgovora, ker bi lahko zbudila vtis, kakor da pušča Francija iz egoističnih razlogov svoje zavezništvo na cedilu. Francija se ni niti za en trenutek desinteresirala na vzhodni meji in bo slejko prej obenem s svojimi ščitili tudi interese svojih zaveznikov. Končno je naglasil, da mu je nerazumljivo, kako je sploh mogoče pripadati vladni večini, pri tem pa kritizirati vladno zmanjgo politiko.

Nato je bil sprejet dnevni red, ki ga je predlagala več radikalnih senatorjev in s katerim se izrekla vladi za njeno zmanjgo politiko zaupanja. Predlog je bil sprejet z 253 glasovi proti 2. Predlog za nezaupnico je bil odklonjen z 267 glasovi proti 8.

Božične počitnice na šolah

V ponedeljek ni več pouka

Ljubljana, 21. decembra. Prosvetni oddelek kr. banske uprave razglasi: Po ministrskem odloku K. br. 784 trajajo božične počitnice na osnovnih in meščanskih šolah od 23. do 31. decembra. Okrožni razpis banske uprave št. 2742 se temu primerno izpremeni tudi za srednje šole in učiteljska tako, da velja prednje tudi za srednje šole in učiteljske.

Otvoritev nove železnice

— Beograd, 21. dec. AA. Glasom razpisa direktorje državnih železnic v Beogradu št. 629 bo jutri 22. decembra t. l. svečana otvoritev nove proge Kragujevac—Kraljevo—Glavna postaja. Na ta dan bo krenil iz Beograda poseben voznik red, iz Beograda bo krenil ob 4.30 in prispel v Kraljevo ob 11. Iz Kraljeva se bo vrnil ob 11.05 in prispel v Beograd ob 21.15. S tem vlakom bodo odpravljali k otvoritvi te proge ministri prometa inž. Radičević, zastopnik ministra javnih del Nikola Uzunović, ministri prosvete Božo Maksimović in višje osebe ministrstva prometa.

Fidac pokojnemu dr. Šaponjiču

— Pariz, 21. dec. AA. Na včerajšnji seji Fidaca se je predsednik polkovnik Albom spomnil na Sofiji umrlega jugoslovenskega diplomata Radomira Šaponjiča in njegovih zaslug za Fidac, kakor tudi za mirovna stremjenja na Balkanu. Smrt ga je pokosila v misli, ki mu jo je povzročila njegova vlada za zblizanje med Bogoslovom in Jugoslavijo. Prisotni so izkazali pokojnemu Šaponjiču poslednjo čast stoje z molkom.

Požar v sofijski univerzi

Sofija, 21. decembra. Velik požar je snoči uničil dragocene botanične in biološke zbirke sofijske univerze. Grozila je nevarnost, da se bo ogenj razširil tudi na sosedne objekte in uničil vso univerzo. Šele proti ponoči se je gasilec posrečilo, da so ogenj omejili in ga proti jutru pogasili. Škoda znaša milijone. Kako je ogenj nastal, še ni pojasnjeno.

Sokolnikov o razmerju med Anglijo in Rusijo

London, 21. decembra. Novoimenovani sovijski poslanik Sokolnikov je včeraj izročil svoja akreditivna pisma. Po svoji nastopni avdijenci je podal novinarjem izjavo, v kateri naglašja, da si bo prizadeval z vsemi močmi, da pride do čim tesnejših odnosov med Anglijo in sovijsko Rusijo. Sovjetska Rusija je pripravljena rešiti finančna vprašanja, nanašajoča se na dolgo ve izza carskega režima, vendar pa zahteva, da tudi Anglija ustreže njenim zahtevam, ki so predvsem gospodarskega značaja.

Leningrad, 21. decembra. AA. Komunistične organizacije so priredile veliko protestno zborovanje proti Angliji, ker se angleška vlada vmešava v versko politiko sovijske Rusije.

Debata o brezposelnosti v angleškem parlamentu

Minister Thomas o ukrepih delavske vlade za omiljenje brezposelnosti — Nezaupnica vladi odklonjena

London, 21. dec. Na včerajšnji seji spodnje zbornice se je vršila živahna debata o brezposelnosti. Član levega krila delavske stranke Wheatley je ostro napadel poročilo ministra Thomasa o brezposelnosti. Govornik je izjavil, da minister Thomas ne smatra za dovolj resno brezposelno vprašanje in da njegov načrt za pobijanje brezposelnosti ne kaže nikakih novih idej. Načrt, ki ga je predložil Thomas, je zaključil Wheatley, nima drugega cilja kakor varati delavske ministre.

Baldwin je izjavil, da poje Thomas isto pesem, ki jo je pela konservativna stranka pred 4 leti. Po načrtu Thomasa bo našlo delo za dobo 5 let komaj 75.000 ljudi.

Lloyd George je izrazil mnenje, da ni povoda za obupanje. Brezposelnost ni izginila, ker se ni še popolnoma popravil angleški izvoz. To je sicer slabo, ako se pa pogleda razmere drugih držav, ni položaj tako obupen. Minister naj pojasni, koliko delavcev bo našlo kruha prvo leto in koliko več ljudi bo našlo delo po načrtu za pobijanje brezposelnosti sedanje vlade v primeru z načrti prejšnjih vlad.

Minister Thomas je odgovoril, da ni hotel, ko se je lotil problema brezposelnosti, ničesar dodati mrtvem kapitalu dežele in da bosta po njegovem mnenju pospešeno delo in zaposlitev v veliki meri očistila državo. Obetoja 80 različnih zakonskih načrtov, ki čakajo na odobritev zbornice. Stiri deset jih mora odobriti zbornica, predno se pristopi k glavnemu delu. Odbor za po-

sojila v svrhu pobijanja brezposelnosti je dovolil v šestih mesecih, odkar je sedanja vlada na krmlu, raznim občinam in družbam 13.5 milijonov funtov šterlingov posojil proti 6 milijonom, ki so bili dovoljeni v dveh letih v času prejšnje vlade. Isti odbor proučuje sedaj 923 novih načrtov za dela, ki so proračunjena na 18 milijonov funtov šterlingov. Osem in pol milijonov je bilo določenih za elektrifikacijo dežele. Nadalje namerava vlada znatno zboljšati luke in pristaniške naprave, kar bo v veliki meri poživelo trgovino. Vlada je pevala pristaniške oblasti, naj podajo svoja mnenja in je odredila popravilo in izboljšanje dokov v Dundeeju, v Milfordu, v Aberdeenu, v Invernesu in v Bostonu. Minister je nadalje izrazil mnenje, da se vprašanje brezposelnosti ne da rešiti z začasnimi sredstvi. Obžaloval je dejstvo, da je prejšnja vlada odpravila trgovinske komisarje za 22 različnih držav. Sedanja vlada bo te komisarje reaktivirala. Minister je nadalje izjavil, da so zadnji borzni dogodki v Londonu in v New Yorku zelo resnega značaja. Na drugi strani so vprašanja za fuzijo in racionalizacijo gotovih industrij narasli. Industrija motorjev se zelo lepo razvija in bo zaposlila lepo število delavcev. Končno je naglasil minister, da bo vse storil za zmanjšanje brezposelnosti in ojačitev moči države.

Nato je bila nezaupnica vladi odklonjena z 222 glasovi proti 146.

Požar v newyorški podzemeljski železnici

V silni paniki so pohodili ljudje 65 oseb, večinoma žensk in otrok

NewYork, 21. decembra. Snoči je nastal vsled vnetja električnega kabla v podzemeljski železnici požar. Ker se je nezgoda pripetila v večernih urah, ko je promet na podzemeljski železnici največji, je nastala strahovita panika, ki se je še povečala, ko so zaradi

pregoretega kabla ugasnile luči. V gneči je bilo 65 oseb, večinoma žensk in otrok, poškodovanih. K sreči so kmalu popravili električno napeljavo, tako, da je zopet zagorela luč, ker bi sicer bila katastrofa še večja.

Vremenska poročila JZSS

Ljubljana, 21. decembra. JZSS je prejel davi naslednja vremenska poročila o splošni situaciji za smuko: Najboljša smuka je trenutno v Plamci, kjer je zapadel svež sneg. Bohinj javlja 2 cm snega, smuka nepovoljna. Bohinjska Bistrica: 2 cm snega, smuka ugodna. Sebe v višini 1400 m. Jesenice: V okolici je zapadlo nekoliko snega, ki je za smuko dober. Temperatura je znašala davi —10 C. Izgledi za nedeljo niso baš najboljši. — Mrzli Studenec javlja temperaturo 8 pod ničlo, neugodno smuko, suh sneg, severen veter. Izgledi razmeroma povoljni. — Na Bledu je zapadlo samo par milimetrov snega. Sneg je suh, smuka nepovoljna. — Sodražica: Temperatura —3, na staro podlago je zapadlo 9 cm suhega snega. Smuka neugodna, izgledi za smuške ture so pa povoljni.

Prizivna razprava o obsodbi Tuke

Praga, 21. decembra. AA. Obrazložitev obsodbe proti Tuki obsega 140 tiskanih strani. Obrazložbe so bile dostavljene braniteljem, da lahko vložijo priziv na okrožno sodišče v Bratislavi. Razprava pri drugi instanci bo bržkone v začetku februarja in bo trajala 2 tedna.

Emile Loubet umri

Montellier, 21. decembra. Snoči ob pol 10. je umrl na svojem posestvu bivši predsednik francoske republike Emile Loubet.

Fašistični voditelji od države plačani

Rim, 21. decembra. Po statutu ki ga je odobrila velika fašistična svet, so vrhovni voditelji fašistične stranke od države plačani uradniki.

Viljem hvali Mussolinija

Rim, 21. decembra. AA. Italijanski listi priobčujejo intervju, ki ga je dal bivši nemški cesar angleškemu novinarju. Nemški cesar hvali uspehe, ki jih je dosegel v Italiji Mussolini in se čudi napredku Italije.

Zločin obupanega trgovca

Bukarešta, 21. decembra. Na tukajšnji poslovni cesti Lipčani je včeraj ustrelil trgovca Terlibasian iz Craiove, ki je prišel v Bukarešto, dva poslovna prijatelja v njuni pisarni, ker sta izjavila, da sta zašla v finančne težave in mu ne moreta plačati dolga. Ljudje, ki so šli slučajno mimo in so slišali strele, so našli obe žrtvi v mlaki krvi mrtvi.

Vlak povozil avtomobil

Clarinda (Iowa), 21. decembra. Avtomobil z družino 6 oseb je zašel ob ekspresni vlak. Vsa družina je ostala na mestu.

Zakaj se še vedno mučite

z mrcenjem in trenjem perila, ko vendar z Schichtovim RADIONOM lahko tako enostavno in udobno perete? Način je sledeči:

1. Obložite namakanje preko noči. 2. Razlopite Schichtov RADIONOM v mrzli vodi in perilo 20 minut prekuhajte. 3. Perilo najprvo v topli, nato večkrat v mrzli vodi dobro izplakniti.

Poskusite samo enkrat in uverili se bode, da Vam nobena stvar ne pripomore do tako lepega perila kot

Schichtov RADION

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA.

Ljubljanska borza danes ni poslovala. Vse prometne note so notirali: Amsterdam 22.725, Berlin 13.495, Bruselj 7.887, Budimpešta 9.882, Carli 1095.9, Dunaj 793.21, London 275, Newyork 56.22, Pariz 221.92, Praga 167.26, Trst 294.80.

INOZEMSKA BORZE.

Carli: London 25.095, Newyork 514.00, Pariz 20.25625, Milan 26.91, Madrid 71.00, Berlin 123.11, Dunaj 72.39, Beograd 9.123, Praga 15.265, Bukarešta 3.0725, Budimpešta 90.10, Sofia 3.72, Varšava 57.75.

Katastrofalna zima na Balkanu in v Italiji

Pet orožnikov zmrznilo — Zasnežen vlak v Bolgariji — Negotova usoda potnikov — Silen mraz v Napolju — Tudi v Angliji in Ameriki silen mraz

Beograd, 21. decembra. Iz Skoplja poročajo, da divjajo po vsej južni Srbiji silni snežni viharji. Neko orožniško patrolo je zasul sneg, tako da so jo našli šele čez tri dni. Vseh pet mož je bilo mrtvih.

Sofija, 21. decembra. Vlak, ki je snoči ob 7. odšel iz Sofije, je običajl 3 km pred postajo Dragoman v snegu. Predno je minulo pol ure, je pokrivala vlak 10 m visoka snežna plast. Iz Sofije so poslali na pomoč vojaške in delavske oddelke, ki so vso noč odkopavali sneg, vendar pa doslej še niso mogli priti do zasneženega vlaka. Ker je hrčkone že pošlo kurivo, se je bati, da bodo zmrznili vsi potniki.

Milan, 21. decembra. V južnoitalijanskih Apeninih je tako naglo nastopila zima in izredno oster mraz, da prodirajo sestradani volkovi celo v vasi. Poštni avtomobil, ki je vozil zaradi visokega snega zelo počasi, je v bližini Montesana napadlo krdele volkov. K sreči je imel sofer pri sebi puško, s katero se je ubranil podivjanih zverin. V bližini Cosenze v Kalabriji je zaradi snega skočil s tira cel vlak. V Napolju je več oseb zmrznilo. Iz Ancone in Spezzie poročajo o številnih nesrečah zaradi poredice in viharja. V Benetkah je vihar prevrnil ribiško barko in sta utonila dva ribiča.

London, 21. decembra. V mnogih pokrajinah Anglije je zapadel zadnja

dva dni tako debel sneg, da je onemogočen skoro ves promet. V okolici Durhama se je vsula večeraj popoldne med snežnim metežem debela toča, kar je v teh krajih izredno redek pojav in ga niso zabeležili že najmanj pol stoletja.

Newyork, 21. decembra. Že par dni trajajoči mraz je zajel danes tudi Newyork. Zaradi silne megle je zastal v mestu ves promet. Na Novi Zelandiji je zapadel debel sneg.

Imenovanja sodnikov

Beograd, 21. dec. (Službene Novine) objavljajo večji ukaz o napredovanju sodnikov. Med drugimi so napredovali v višjo skupino Fran Kopic pri okrajnem sodišču v Mariboru, Martin Zorjan pri okrajnem sodišču v Ptuju in Josip Sternen pri okrajnem sodišču v Konjicah.

Potres v Sofiji

Sofija, 21. decembra. AA. Snoči ob 22.10 so čutili v višjih nadstropjih visokih hiš rahel potres.

Nov cestni red v Avstriji

Dunaj, 21. decembra. AA. Med zakoni ki jih je sprejel parlament pred božičnimi počitnicami, je tudi zakon, s katerim se uvaja koncem leta 1932 nov cestni red. V Avstriji se uvede vožnja po desni strani kakor v ostali Evropi.

Darila za vsakega v bogati izbiri

M. Tičar, Ljubljana

Opozorjamo na polnilna peresa in svinčnike svetovnoznane znamke „Montblanc“

Ljubljana pred zlato nedeljo

Poglejmo še malo po izložbah ljubljanskih trgov, ki so letos posebno lepe in bogato založene

Ljubljana, 21. decembra.

Popisovanje izložbenih oken je včasih delo. Ves prezebel letam okrog in postajam pred trgovinami ter primerjam, da bi ne bilo krivice in zamere, ko pa članek izide, so pa nekatera okna že drugačna in še lepša. — Veleposlovani čitatelji pa mislijo, da sem jih potegnil. N. pr.

Barova zasopirano oko na Meštem trgu je začelo kar čez noč vleči množice nase in jih zabavati še bolj kakor njegovi koncerti. „Zasopirano oko“, je napisano na šipi in, če poklopite roko na senčilo očesa na šipi, namreč ugasnejo vse luči v oknu, da ne vidite razstavljenih radioparatorov, niti vrtečega se božičnega drevesca. Rad bi copernikovo razložil, ampak nisem tako učen in tudi gospod glavni mi jebral levite, kar sem mu včeraj z opisovanjem izložb poži toliko prostora. Prišli sem mu moral, da bom prav kratak, če ne, vrže mene in izložbena okna ven. Hudo mi je neznanstvo in srce me boli, ker je še toliko lepega na Meštem trgu in sredi mesta sploh, pa ne smem in ne smem. Potlačite ga s pol ali četr strani velikimi in sestrati, naprej plačljivi vsaj za pol leta, pa se morebiti omeji.

Med kislim jelcem in motovilcem, prav blizu Bergantove mame na Trnovem stanju, zato so mi včeraj najprej potegnile oči nase bogate izložbe povsod hvaljene firme

Drago Schwab

na oglu Židovske ulice in Dvornega trga. Tak-le najmodernejši ulster s trodelnim pasom bi mi priložil, pa tudi tisti smoking bi mi prav prišel pred pustom, ko bom gotovo srečal na plešu to le kapitalno toaletno, ki sedaj v oknu pripoveduje damam, da je tvojka Schwab prav tak mojster za damake, kakoršen je za moške obleke. Okna te firme so gospodom res najboljši svetovalci v vseh modnih vprašanjih.

Tam ob umetnem božičnem gozdiču na Kongresnem trgu je sicer dolga vrsta malih, za izložbe popolnoma nezadostnih oken, a trgovina

Franja A. Novak

zna tudi v teh pokazati, kaj zna, še bolj pa, koliko vrst blaga za dame in moške ima. Kdor vidi velike z blagom nabasane prostore, bo prepričan, da je ta trgovina med prvimi zlasti, kar se tiče suknenega blaga.

Na vršku okusa so vedno izložbe firme

M. Tičar

v Selenburgovi ulici. Brez skrbi trdim, da je bilo za Miklavža tisto okno v črni, rdeči, oranžni barvi in zlatu kar se harmonije barv tiče najboljša v vsej Ljubljani. Čeprav nežno, a vendar apartno deluje tudi sedaj hlastato ozadje s srebrno omejo, da se lukuzne kasete najfinjšega papirja, sijajno dekorativno razporejene, prav dobro uveljavljajo. Te mirne celote prav nič ne moti raznovrsten drobiž, kakor ljubke porcelanaste rožice, dragoceni tintniki in albumi z močno moderno ornamentiko. Še elegantnejše je pa manjše okno s celo vrsto komičnih dobrih iz rodu Bonzo in njegovih tovarišic, zapeljivo srčanih muck, ki varujejo skupino nalivnih peres vseh svetovnih znamk. Samo ob sebi je umetno, da ima firma vedno najlepše razglednice naših krajev in planin, če je pa lastnik naš izvrstni, po priloga „Življenja in svetla“ znani fotomater Emte.

Prav majčkeno okno ima tudi

V. Lesjak

v isti ulici, pa vendar vpliva kakor največje, ker ni našarjeno in načičkano. Velik bel boy z belimi akcijami deluje skoraj monumentalno v temnomodro-srebrni okoliščini, ki je tudi najprimernejše ozadje, da barva finih rokavic, kravati in drugih prav lepih stvari deluje z vso svojo vsebino.

Sedaj pa glejte le na levo v Knažjevo ulico, kjer vam povedo veliki napisi, da se tam oddajajo oglasi za „Slov. Narod“, in se tiskajo „Čisto“, „Domovina“, in drugi listi, ki s največjim uspehom razširjajo vsemu svetu imena najslavnejših firm. Ne ozrite mi se na dešno, da pri

Adeli Besečnikovi

ne zagledate tisti pohujšljivi steznikov, ki so zopet v modri in ne sme biti nobena dama brez njega.

Kalčen mora biti lokal sodobne trgovine, nas uče praktično in lepo ter povsem smoteno po načrtih arhitekta Osočina opremljen prostor splošno cenjene firme

Iv. Benak

ki ima tudi vso dolgo fronto impozantnih izložb napojenih z najmodernejšim blagom, da pri izkazu božičnih daril ne pride v zadrego tudi najbolj izbiren kupec. Prava umetnostno-obrtna razstava najpartnejših izdelkov iz usnja — opozarjam samo na mostarske barvite intarzijske v usnju — in na zadnje novosti v tej stoji: na zlato ornamentirane garniture s popelniki za kuhinjske stole, na čudovito znamenja za knjige, na metalna ogledala, ki se ne razbijajo, na keramične podpore za knjige s staklenimi visokimi umetniškimi cene, na impozantne garniture iz oniksa in marmorja za pisalne mize, na bronzne in nipeske, vse je samo kvadratno določeno hiperkulturnega okusa. Ponemimo malo, če se tako stvari pri nas prodajajo, sedaj je prav to čestitljiv dokaz

Rasbergerjeve trgovine „Gramofon“.

Kaj bi pravil, saj ve vsa banovina, da je bo največja trgovina z gramofoni v državi. To kar je danes je pa pač postala le zato, ker je tudi postrežljiva, darežljiva in poštena. Jaz gram v restavracije k „Slovu“ na malico, saj vem, da najdem tudi vsa tam, ko nakupite v priprotenih trgovinah vse, kar je treba za vesel božič. A. G.

Pravilna odločitev!

Poleg vode igra pri pranju največjo vlogo tudi milo. Uspeh pranja je odvisen od njega, vsled česar je v interesu gospodinje, da kupuje najbolje. Tako milo, ki vzdržuje vse dobre lastnosti, je poznano terpeninovno

milo Gazela

po katerem sega danes na stotine gospodinj!

Častni večer Glasbene Matice

Ljubljanska mestna občina je včeraj zvečer v veliki dvorani hotela Union priredila pev. zboru Glasbene Matice častni večer, katerega so se udeležili med drugimi ban inž. Srnc, podban Pirkmajer, škof dr. Rožman, dr. Borko, francoski in čehoslovski konzul, ljubljanski občinski svetovalci, zastopniki vseh glasbenih društev, člani ostalih kulturnih korporacij, kompozitor dr. A. Schwab iz Celja ter zelo mnogo drugega odličnega občinstva.

Ko je pev. zbor GL. Matice s svojim dirigentom Mirkom Poličem stopil, obsipan z živahnimi ploskanjem, na oder, je povzel besedo mestni župan dr. Dinko Puc ter v kratem, jedrnatem govoru pojasnil veliko propagandno in kulturno delo, ki ga je izvršil pev. zbor GL. M. na francoskem s svojo nedavno triumfalno pevsko turnejo. Le s tem, da gremo med svet, vidimo, da nismo slabši, kot drugi narodi. Če tudi imamo umetnost in umetnike, ki ne zaostajajo v ničemer za drugorodnimi, vendar nas svet ne pozna in ne ceni, ker ostajamo doma. Zato je mesto Ljubljana, zato smo vsi Slovenci, vsa Jugoslavlja hvala našemu zboru GL. Matice, da je seznanil Francijo z nami. Zato mu je tudi priredila mestna občina Ljubljanske častni večer, da se pev. zboru ob tej priliki zahvali in ga za storjeno veliko uslugo dostojno počasti. Hvala mestne občine tedaj pev. zboru, pevkam in povsem ter dirigentu zboru Mirku Poliču. Ob navdušenem ploskanju je bil nato zboru izročena kovčec mesta mestne občine Ljubljanske. Zatem je zbor zapel enoglasno francosko in takoj nato četverglasno jugoslovansko himno. Nato je dr. Pretnar v daljšem, žal v zadnjih vrstah in na stojišču nerazumljivem govoru opisal historijat koncertne turnee zboru, utise, ki jih je ta v posameznih mestih napravil, izjave francoskih listov ter v točilih in preglednih besedah resnično vse, kar si je naša pevka umetnost in naš narod pridobil s to turnejo. Po končanem govoru je zapel pev. zbor GL. Matice iz svojega francoskega programa Gallusovo „Ave Maria“, Lajevičeva zbor „Zeleni Juri“ in „Napitnica“, Gotovo „Jadovanko za teletom“, Slavenskega „Molitvo dobrim očim“ ter Adamičovo „Komarjevo ženitev“ in „Mladega junaka“. Prvem delu pevkega programa je sledil daljši govor dr. Ravnikarja, predsednika GL. Matice, ki se, žal, istotako ni razločno izrazil po vsej dolžini, ki se je za izkazano čast zahvalil mestni občini, za tako steno uspešno delo zboru bivšemu dirigentu pev. zboru Mateju Hubadu, njegovemu nasledniku Mirku Poliču, nad vse spretneemu impresariju Karlu Mahkoti, pevkam in povsem ter občinstvu.

Morda bi bilo — naj ne bo radi tega zamere — tudi prav, če bi se kateri izmed gg. govornikov direktno zahvalil n. pr. navzočemu dr. Schwabu, ki je zlasti s svojjo skladbo „Ave Maria“ pripomogel pev. zboru do tako ogromnih umetniških uspehov, morda se celo spomnil drugih, neobičajnih, kompozitorov, ker bi najbrž le bilo brez njih nekoliko nerodno sestaviti koncertni program.

Takoj za tem je sledil drugi del programa, pri katerem je pev. zbor izvajal Mokranjčev „Rukovet srbskih narodnih pesmi iz Kosovega“, dr. Schwabovo „Ave Maria“ s solistino gospo Vohinčev, ki ji je bil poklonjen ob tej priliki šop rdečih nageljev, nato Davorina Jenka pesem „Čergo moja čerigo“ (Hace jo je le spretnejše prireditelj), dalje Mokranjčev rukovet „Osu se nebo zvezdam“, ter tri prireditelje slov. nar. pesmi M. Hubada „Gor čez jezero“, „Brati veseli vseh in — last, not least — Milko.“

S tem je bil lepo uspeši častni večer pev. zboru GL. Matice zaključen, z njim pa tudi važna zgodovinska doba tega našega vodilnega pevkega zboru, ki se mora lotiti novih, težjih, odgovornejših nalog doma in v tujini.

Pri obočevosti naravna „Franz-Josef“ grenčica močno posepi prebivalstvo in napravi telo vitko. Mnogi profesorji jemljejo „Franz-Josef“ vodo kot celo proti obočevosti srca zelo dragoceno sredstvo, in sicer zjutraj, opoldne in zvečer po tretjino kozarke. „Franz-Josef“ grenčica se dohva v lekarnah, drogerijah in specializiranih trgovinah.

POZOR!

HALO!

POZOR!

Ponedeljek, 23. decembra

ob 4. 46. 48. 9. uri

svečana premijera:

Greta Garbo

velečlana

„Divje orhideje“

Ljubljana, mlade žene, katere ljubi starega moža. Java — orientalistično razkošje — omamljiv vonj divjih orhidej — in mladi princ

lepi NILS ASTHER

ki osvaja očarljivo ženo.

Predpredaja vstopnic v ponedeljek od 4.12. do 4.1. in od 3. danke.

Telefon 2124.

»Elitni kino Matica«

Božično drevo pred Prešernovim spomenikom

Po zgledu Praze, kjer vsako leto pred božičem postavijo češkoslovaški legionarji na Vavčevskem trgu ali pred magistratom veliko božično drevo, imenovano »božično drevo republike«, pred katerim zbirajo prispevke za vojne invalide, kakor tudi po zgledu westfalskih mest, kjer občine pri javnem božičnem drevesu zbirajo prispevke za revne občane, da jim olajšajo bedo, je letos tudi ljubljanska mestna občina postavila javno božično drevo ter uvedla do brodelno akcijo v korist siromašne dece in sirot. Na iniciativno mladinskega urada je mestni magistrat včeraj postavil veliko božično drevo pred Prešernovim spomenikom.

Že popoldne sta dva mestna delavca kopala tik spomenika globoko jamo. Ob spomeniku na avtobuse in tramvaj čakajoči ljudje so ju radovedno vpraševali: »Kaj vendar mislite, da kopljeta jamo pred spomenikom?« Kmalu je postala stvar jasna. Pripeljali so nad 5 m visoko smreko ter jo postavili pred spomenik.

Ko je bila smreka postavljena, je prišel monter mestne elektrarne ter začel na veje pritrdjevati električne žarnice. Poleg drevesa so postavili paviljon z velikim nabiralnikom, kjer sprejema mladinski urad prostovoljne prispevke v denarju in blagu.

Sinoči je privrkat božično drevo mestne občine zažarelo v svitu električnih žarnic. Začelo se je se okoli drevesa zbirati občinstvo, ki je radovedno oddajalo svoj obuš v nabiralnik, da prispeva k božični revni in zapuščenim deci. Pred paviljonom visi tudi velika slika, ki predstavlja siromašno mater s hčerko, prosijo: »Rešite nas! Lačni smo! Pomagajte! Zebe nas! Usmilite se! In še tak zakrknjenec se omeča in odrine dinar v nabiralnik. Apelliramo na občinstvo, naj se spomni siromašne dece in posnema prebivalce drugih mest, kjer naboro vsako leto prid božičnimi prazniki toliko prostovoljnih prispevkov, da so najboljše med bednimi čez zimo preskrbljeni.

L. Tolstoj: Vstajenje

(K današnji repriži.)

Danes vprizori Delavski oder v dvorani Delavske zbornice že v tretje petdajansko dramo »Vstajenje«. Saj bi človek ne pisal toliko o tej stvari (dramatizacija dela je n. pr. pod vsako kritiko), če bi ne opozarjala zadeva na dve strani: na režijo in na dejstvo, da je ta oder delavski oder, na katerem igrajo naši delavci. Tudi se bo mogoče kdo spodtaknil ob tem članku, če: Bah, diletantizem pač! Toda to, kar smo videli, ni bil več diletantizem, temveč igra, pred katero bi se lahko skril marsikak oficijalen oder. Toda o tem pozneje.

Snov drame seveda niti daleko ne pride tako do veljave kot v romanu. Knez Nehljudo zapelje varovanko lepo Katjušo. Katjušo izženejo in postane prostitutka. Obdolže jo umora bogatega trgovca in jo po nedolžnem obsodijo na 20 let prisilnega dela. Knez, ki je živel med tem razkošno življenje aristokrata, se zave svoje krivde in sklene popraviti ta greh. Obišče jo v ječi in ji razodene, da bo zupustil svojo domaćino in jo spremljal v Sibirijo. Pripravljen jo je poročiti. Toda ona te žrtve noče več sprejeti. Med transportom v Sibirijo vzljubi Katjušo politični kaznenec Simonov in Katjuša se odloči, da ga poroči. Ko je prišlo tudi še pomiljenje, se knez miren vrne v Rusijo.

Dasiravno je bil oder prazen, brez vsakršne opreme in garderobe, nas je vendar že prvotno dejanje zadržalo z inscenacijo, ki je bila skozi vsa dejanja originalna in nad vse skladna z dejanji. Režiser Kreft z »Vstajenjem« ni imel tako hvalnega dela kakor z uprizoritvijo »Kreze«. Vendar pa je treba priznati, da je nam dal »Vstajenje« z ozirom na sredstva, ki so mu bila dana, mojstrsko, kakaj vprico tako slabe dramatizacije tega dela lahko trdimo, da je napravil slabo stvar tako dobro, da boljši ni mogel. Kdor je videl masno sceno v ječi in na transportu v Sibirijo, mora pritrčiti gornjim besedam in ko to pišem, pišem v imenu vseh zvestih in hvalnih gledalcev, ki so dvakrat z navdušenjem sprejeli uprizoritev. Igralci so se tako poglabili v svoje vloge, da so bili v resnici tisto, kar so igrali. Katjuša je brez dvoma igrala talent velikih zmoglosti. Njena naivna igra v prvem dejanju, potem v ječi, v bolnici in v Sibiriji je bila tako preprosta naravna, da je prepričevala in osvajala publiko do konca. Nehljudo je bil kot ljubimec neokreten, požrejš se

je uživil v vlogo in je posebno v zadnjem dejanju igral s prepričanjem. Med drugimi igralci so se še posebno odlikovale Stara. Rdeča ter Fedosja, ki so ustvarile tri »jalne tipe kaznjencev, dalje Simonov ter Ustinov.

Zadnjo sceno je dodal režiser. V žarki luči reflektorja stopajo kaznjenci — k vstajenju.

Dvorana je bila obkraj nabito polna in bo tudi danes. S ponosom gledamo na razvoj Delavskega odra. In če sem že napisal tole, naj to ne bo kritika! Tako smo čutili vsi, ki smo videli »Vstajenje« — in izraz množice je gotovo upravičenejši, kot izraz posameznika. A. P.

Beležnica

Koledar.

Danes: Sobota, 21. decembra 1929, katoličani: Tomaž; pravoslavni: 8. decembra, Patapilje.

Jutri: Nedelja, 22. decembra 1929, katoličani: Demetrije; pravoslavni: 9. decembra, zač. Bogorod.

Današnje prireditve.

Drama: Utopljenca. Opera: Svanda dudak. Kino Matica: Če pokloniš svoje srce (Liljan Harvey).

Kino Ideal: Človek brez strahu. (Tom Mix).

Kino Ljubljanski Dvor: Zlikovci v fraku. Tolstega »Vstajenje« v Delavski zbornici ob 20.

Sentjakovski gledališki oder: Prisega o polnoči ob 20.

Predavanje v društvu »Soča« ob 20.30. Predava ga Jerica Zemljanova.

Prijateljski večer Sokola II v restavraciji Zvezda.

Prireditve v nedeljo.

Drama: Ob 15. Življenje je lepo, ob 20. Naš gospod župnik.

Opera: Ernani.

Kino Matica: Če pokloniš svoje srce.

Kino Ideal: Človek brez strahu.

Kino Ljubljanski Dvor: Zlikovci v fraku.

Film ZKD: »Nimbo«. Ob 11. v Kinu Matici.

Sentjakovski gledališki oder: Prisega o polnoči ob 20.

Dežurne lekarnе.

Danes in jutri: Bohinj. Rimska cesta. Leustek, Resljeva cesta.

Gramofonske plošče novi slovenski posnetki

božičnih in drugih napevov dobite le v naši trgovini na Mikloščevi c. št. 34. Plošča Poljozinskega zavoda. »Gramofon« — A. Rasberger.

Pazite na naslov!

Iz Trbovelj

— Sokolsko gledališče. Člani in članice tukajšnjega sokolskega gledališča so se oprli letos hvalnega, a vendar težavnega dela na desetak še z večjo ljubeznijo in poštrevnostjo kot druga leta. Po uspehu vprizorjenih delih v tekoči sezoni, ki je bila otvorjena meseca septembra, kot »Martin Smola«, »Vrag«, »Stilmondstei župan« in »Nedeljski Poddih«, vprizore danes kot peto novotvo zabavno veseligojo »Gospod senator«. Režijo vodi G. Odlaček, sodujejo pa gd. Bellenzierjeva, Grilčeva, Cuklatjeva, Paradiževa in Ramovičeva ter gg. Freyer, Oblak, Odlaček, Plavšak, Rak in Seme. Kakor smo informirani, namerava ponoviti Sokolski oder v prihodnjem letu par uspešnih del iz prejšnjih sezon kot ljudske predstave po mitizirani cenah, da omogoči poset tudi manj premožnim slojem, v drugi vrsti pa, da zbudí med školskimi mladimi trboveljskega prebivalstva zanimanje za to važno in lepo panogo narodne prosvete. To namero vodstva Sokolskega gledališča moramo toplo podprati in samo želimo, da bi se s temi predstavami prav kmalo pričelo.

— Smuški tečaj na Travnji gori 912 m (gostina Pri Lenčku) priredi ob ugodnih snežnih razmerah g. Rudolf Badjura iz Ljubljane za novince in izveščane. Skupni odhod iz Ljubljane v sredo dne 25. t. m. do železniške postaje Žlebič-Sodražica, od tod peš skozi Sodražico na Travnjo goro 2 in pol ure (priljaga z vozom). Odkrba »prenosičev« vred na dan Din 45.— do 50.—, ponk v tečaju brezplačen. Povratak iz tečaja na smučeh čez Bloke in Slivnico v Cerinico. Podrobnejše poročilo izide v časopisih le v ponedeljek ali torek.

1839
21. XII.

Msgr Tomo Zupan

1929
21. XII.

Kosec avtobiografije

V KCD 1908 je bil objavljen življenjski opis msgr. Tomo Zupana, ki ga je v dopisu 24. jan. 1908 sam msgr. popravi in dopolnil. Zanimivi dopolnili priobčim z njegovim dovoljenjem v naslednjem:

Naša rodovna zadnja doba ni nikakor boljša — dvignila se je z materine in očetove strani popolnoma iz vsakdanjega običaja praha. (Oče: Matija Zupan, mati: Marija r. Frtn.)

Materija — tako so hoteli razlagati — bi bila laška izjava Fertino. In na Gorenškem res ni nikjer več hiše bilo tega imena. Če niso gori prišli dolenski Vrtini?

S cela nenavaden človek po duhu in po krasnem telesu, stari oče Urban Frtn, je na namig kratkega breznjskega kapelana Jakoba Rohman-a iz Cvikane pod Novim mestom toliko borov spravil skup, da je šel na Dolensko po vino. To mu je uspelo tako, da so v času, ko sem jaz hodil v breznjsko šolo, pogostokrat celo na 14 dni pripeljali 2 parizarija dolenskega vina. To je prepeval narodne dolenske Rormanov Francelj. — Celo do prislojenega g. Paroviča je zašel, ki je nekoč ocaran te popolnoma narodno opravljene gorenjske osebnosti vniknil: Dem Tiroler werde ich den Wein verkaufen. Tako je bil izpodbit v starega očeta velik dobiček kupovalce-tekme: Netirolec. — Ta g. Parovič je imel za ženo Ljubljankanko, sestro zadnje čase zamrlj obh. Lukmanov. Gnal jo je takoj kmalu v norost.

Z Urbanom Frtnom in še bolj z Jurij Frtnom, sinom, smo potem vozili vino od Kroke in Mošinj, Leš in Tržiča gori do Beljaka in St. Ruprta v Koroski. Pavlinov in Sturmov se ni bilo. Jokajoč sem večkrat moral od doma v veliko nejevoljo starega očeta. Po stari materi mi je bilo dolg čas.

Naša hiša, Novakovina v Smokuču, je bila slabotna zidana, 1/4 zemljarska ali pa 1/2 — ne vem. V novi lepi so 1858 prvokrat in zadnjikrat kuhali mati, ki so se prehladili takrat v smrt († 4. apr. 1858).

Solska vezbanost očetova in kupijski duh ter prihranljivost — a ne stiskavost — je spravila hišo na to stalo, da nisi doma čul nikoli besede »Nimam« — in če si želel še tako veliko svoto denarja. To je menda na kmatih prav pravi unicum.

Tako sem jaz parvemu per excellence. Le samo boljarsko ime; vse drugo je stvor teh 2eh hiš: dvignulih se iz prav pravega ničla.

Kmetijskega orodja niso poprijeli oče nikoli v roko (nasproti trditvi v KCD 1908 str. 25.) Imeli so za takrat nenavadno šolstvo — realko (menda 4. razred normalke) — za seboj. Že to je otujevalo.

A da niso postali vojaki, šli so pisat v Begunje do lastnika Lambergovce graščine Jermana. Hči Marija, mati sedanega graščaka in dož. poslanca Alfonza bar. Wurzbacha, mi je večkrat pripovedovala, kako se spominja Matije iz svoje otroške dobe. Potem so šli v Radoljico v pisarno g. Thurnov.

Zato niso umevali in se tudi pozneje niso naučili nobenega kmečkega dela — orala na njivi niso imeli v rokah niti enkrat. In to v veliko gmožno srečo. — Se ve, da je bil vpravitelj hlapcev plačevan s takrat ogromno svoto za na deželi blizo do 100 forintov.

Srečna pot jih je dovela na Korosko s suknom kupcem ter melirancem. Tu jim je segala ljupčija čez Celovec, Feldkirchen, St. Vid, Velikovec, slikoviti Althofen, Strassburg, ljubomili slovenski zavijač sv. Eme: Krko, bajnolepe Breže itd.

Prav dosti dela jim je dalo opravilo z volno: nakupovanje, njena preja, barvarja, tkanje sukna, vdelavanje sukna, merjenje sukna v štacunske kose ter znanovanje njega mer in korespondenca ter potovanja. Zapisniki o tem imajo beležene do mala vse sedanje hiše v okolici, neizvetih Zlatoustove (Pogačarjeve) in Jegličeve — kot sodelujoče.

Dolgoletno prisiljeno županstvo — ker niso šli niti na volitev — je škodilo hiši na vse strani. Izvolili so jih nenazadnje in okr. glavar Pajek jim je silno delal na sprejetju.

Učencem Medijev (Medja, breznjski učitelj) sem bil privaten v nemščini: plačujoči za vsak mesec po eno storo dvajsetico iz erebra. Očitni breznjski učenec sem bil pa tudi eno leto, skup z nenavadno nadarjenim, na Trsteniku umrlim župnikom Ivan Dolzanom, ki je pa vsled kmečke nevkretnosti, morda tudi potrebe, součenoval potem v gimnazijo z bratom Ivanom.

Ko sem prišel jeseni 1851 v Alojzjevišče, bil je Zlatoustnik (Pogačar vodja Alojzjevišča, poznejši ljubljanski škof) še nekaničnik: pač pa tudi profesor dogmatike. Takoj 24. nov. 1851 je postal kanoničnik in pogostil ob tisti priliki hišo tako, kakor se to ni primerilo Alojzjnikom nič več. Vsak nas je šel s kozarcem vina trič gori pod kn. šk. Wolfovo podobo na direktorjevo zdravje. Ker mal drugočelk nsem dosegel čez mizo, sklonil se je v tem vrvenju do mene rdečevratnik govoreč: »No, Tomaž, še midva!« Tega dneva nismo pozabili.

V Alojzjevišču nisem posebno veliko občeval s preobloženim vodjo — pač pa sva stopila na intimno stalo, odkar je navzočeval na maturinem izpitu iz zgodovine. »Vi morate postati profesor,« je rekel, ko sem mu vročil pričalo. Ta zveza je trajala potem do 25. jan. 1884. leta († kn. šk. Pogačar), tega Kranjcem vsodnega dne.

Šivil sem se 1858 iz Alojzjevišča; njegova sva pa ob enem vrgli vun — ko je stvaril v 12ih letih hišo; tako kakor sem jaz v nji robotal tudi 12 let in bil vun pahnjen liki on.

Ponos mi je na tej enaki osodi.

Triobčil I. Pobožnik.

V mil. g. msgr. Tomo Zupanu imamo moza dela, čigar življenje je bilo od rosen mladosti do sivih las vedno možato po iskreni in neustrašni ljubezni do Boga, naroda in domovine. V tej ljubezni je vzgojil vrsto odličnih slovenskih mož, branil ognjevito in nesebično kot prvomestnik Družbe sv. Cirila in Metoda narodovo po-sest ter kot kulturno zgodovinski raziskovalec odkril izredno važne podatke o našem pesniku prvaku Prešernu.

Po svojem čistem značaju, po svojem zaupanju v moč naroda, po svojem požrtvovalnem domoljubju in po neumornem delu je gospod jubilat svetel zgled slovenskega svečenika in moža idealista.

Pridružujem številnim čestitkam tudi svoje z željo, da nam Boo gospoda jubila-lanta ohrani še dolgo let čilega in zdravega.

Tomaž Pobožnik

Posvečenje

pesniku in svečeniku msgr. Tomo Zupanu ob devetdesetletnici.

Pobožno naj se sklonim do teh rok, ki blagoslovljale so sestre, brate, poljub prinašam mater jim, otrok, vseh ust slovenskih! Mislimo zdaj Nate!

Ciril, Metod, apostola, patrona pačdašita po trnjevi stezi, še neizhojeni s Teboj... glej, do zatona si delal pot slovenski govornici, kristalnočisti, ki jo genij pel je, poslan v gorenjsko, skromno našo vas.

Z njim narod v daljave zaslovel je; zdaj Meka Vrba je, ta »srečna vas« — Tja smer si kazal nam, častil svetinje

poeta, čuval njega rod, kraljevsko sam, kot orel vrh planin je, si zrl navzdol, vse videl in povsod. Je vstajala moderna za modernu, kulturi širila brezmejni svet...

Povej sedaj: Ni sad roditel stoterno? Saj za Prešernom šla je solčna sled! Ostanj mlad! Naj sklonim se pobožno do Tvojih svečeniških, svetih rok! Iz src hvaležnih kličemo Ti složno, kot si zaslužil naj Te venča Bog!

Vida Jerajeva, Ljubljana.

Gospod profesor — naš sosed

Ko je bila jeseni Ciril - Metodova družba ob priliki glavne skupščine v Kranju v poklonilni deputaciji pri msgr. Tomo Zupanu, svojemu prvemu prvomestniku, je šaljivo rekel: »Gospoda, Gospoda, s Tavčarico sva pa najstarejša znanca.« — Ne tako ni rekel, vse bolj oficijelno se je izrazil, kakor je monsignor vedno takten in etiketen.

Pri tej priliki sem se spomnila neke čestitke pred 12 leti, ki je v moji posesti. Glasi se:

»Segam 50 let nazaj. Bilo je pomladno jutro 1868tega leta, ko se je iz nasprotnih hiš sem v Alojzjevišče zglasil obupen krič. Mati z detetom v naročju se je zgrudila ta hip. Iz svoje prefektove sobe to opazivši sem hitel do hišnega vodje dr. Gogolje, da bi stopil tja. —

Tedaj sva se prvič videla. Gospod prefekt in jaz. Gospod prefekt je videl mali kričiči povesen — jaz-ja, jaz se pa res ne spominjam tedanjega g. prefekta.

Prav dobro se pa spominjam kasnejšega g. direktorja Alojzjevišča. Prišel je po dolgem presledku svojega bivanja na kranjski gimnaziji zopet v Ljubljano na Poljane v Alojzjevišče in zopet smo bili sosedje.

Resen in dostojanstven je stopal v gimnazijo, ki je bila tedaj na Vodnikovem trgu. Ljubiti so ga dijaki, ker jim je bil bolj svetovalec nego predstojnik.

Občudovala sem lepo bratsko razmerje do njegove sestre, blagopokojne gospe Agneze Zupan. Polno obzirnosti in skrbnosti ji je posvetil. Tedaj pa, ko se je morala podvreči težki operaciji, ji je krepko stal ob strani, sam trpeč ob njenem trpljenju. Prelep spomin iz je spisal pred 10 leti, ko je odšla za vedno od nje.

Polne hvale zani so bile stare bolnice v predmestju. Z važnimi zadevami preobložen je mnogokrat žrtvoval ure, jim čitajoč in jin tolažeč. Njegova sestra Manica pa, katera je vodila gospodinjstvo v zavodu, jim je morala donášati krepčila.

Vsi sosedje smo ga spoštovali. Zlasti pozoren je bil v nasvetih, kako ravnati z bolniki. Materam je svetoval pri vzgoji. Omožila sem se in tedaj je v moji ponos pristavil moj potoki tudi msgr. Tomo Zupan. Kasneje sva ga obiskovala z mojim možem in tedaj sem se naučila spoštovati stare knjige in starine. Plaho sem ogledovala knjižnico, v kateri sem slutila mnogo, mnogo bogastva, katerega je rešil prof. Tomo Zupan pozabljenosti. V kasnejši dobi mi je monsignor poklonil sliko svoje matere. Lepa žena je bila in po njegovem opisu zelo duhovita in plemenita. — Sedaj se pa veselim, kadar mi je prilika, da obiščem našega jubila. Različna pisma, vabila, programi iz preteklosti, spomini na sestre in znanje, vse je shranjeno tako da bodo imeli naši zgodovinarji mnogo virov za izsleditev važnih dogodkov. Največji zaklad je pa na njegovem krasnem gradu Okroglem Prešernova soba, ki ne vsebuje samo njegove hišne opreme, nego so tam shranjeni redki rokopisi pesnika, ki je bil v sorodu z Zupanovo rodbino iz Smokuča.

Pofane še žive, Alojzjevišči še stoji, stoji tudi še Spickramarjeva hiša, a tam ni več dveh dobrih sosedov, msgr. Zupana in

Frano Tavčarjeva.

Tomo Zupanu

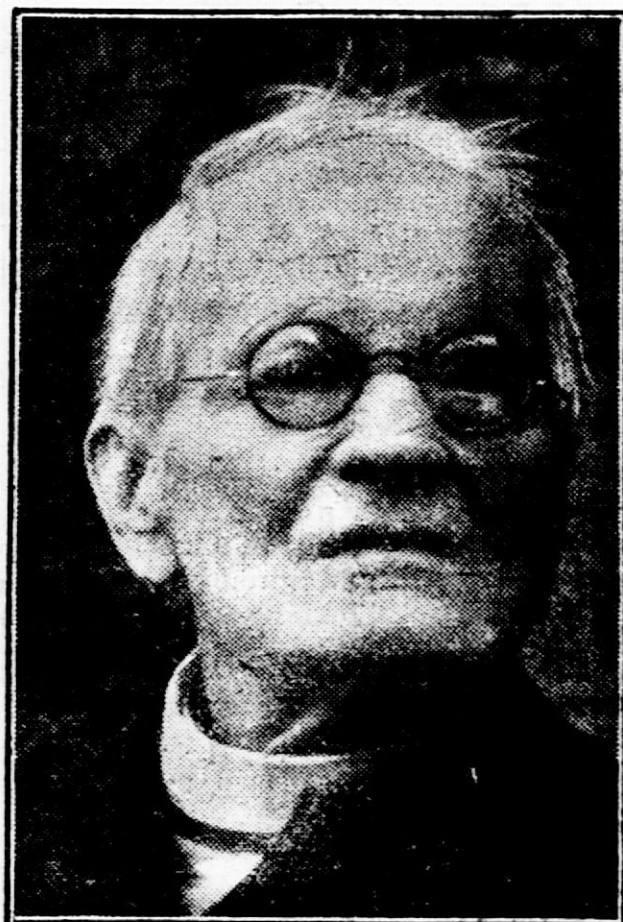
Srečen mora biti človek, ki je dosegel devetdeseto leto svojega življenja, ne da bi bil imel kakakega neprijatelja. Toda kdor pozna jubila. Tomo Zupana, ta ve, da drugače ni mogoče. Jaz sam, ki sem bil v gimnazijskih letih njegov učenec, vem s kakšno ljubeznijo in prizanesljivostjo je vzgajal poverjeno mu mladino. Takrat smo često sodelovali ga napadali in šele pozneje, ko smo postali zrelejši, smo uvideli, da je njegovo navidezno popustljivost pripisavati samo dobroti njegovega srca in njegovi globoki ljubavi do naše mladine, v kateri je vedno videl bodočnost našega naroda.

Zato je tudi naravno, da je bila njegova življenska naloga reševati naše otroke iz poptujevanja. Radi tega njegovega dela ga je vzljubil naš narod in posebej še naša Ljubljana. Že l. 1913 je gospoda jubila. imenoval občinski svet ljubljanski za častnega meščana »radi velikih zaslug, ki si jih je pridobil za svoj narod in posebej še za Ljubljano z dolgoletnim vztrajnim delom na polju narodnega šolstva, mladinske vzgoje in našega slovstva.« Od takrat se je spoštovanje naših meščanov do velikega rodoljuba, čegar plemenita duša je poznala edino ljubezen do boga, naroda, bližnjega, še dvignilo. Iskreno mu čestitam v imenu ljubljanskega mesta. Njegovi dnevi naj mu bodo svetli in solčni!

Dr. Dinko Puc, župan ljubljanski.

Tomo Zupan v Kranju

Na kranjski nižji realni gimnaziji, ustanovljeni l. 1862 je bil v aprilu 1868. razrešen službe začasnega katehet Brodnik, ker kljub ponovnemu pozivu ni hotel prističi na ustavo. Na njegovo mesto je bil še istega meseca imenovan z ljubljanske gimnazije

Tomo Zupan kot namestni učitelj za verouk. Stalno je bil nameščen v septembru 1878. l. ter ostal na zavodu pod direktorjem Krobom do leta 1879. Poleg nekaterih Nemcev so mu bili tukaj tovariši zavedni Slovenci, sedanji starosta slovenskih profesorjev Matej Vodusek, znani literarni zgodovinar dr. Glaser, pisatelj dr. Pajk profesorji Arnelj, Karlin, Skaberne i. dr. Mladi, vsestransko naobraženi profesor je kaj naglo zavzel ugledno mesto v profesorskem zboru.

Pa tudi v družabnem in javnem življenju se je Zupan udeleževal najuspešnejše. Tako je pod oriljem tisti čas edinega slovenskega društva, pa še danes krepko delujoče Narodne čitalnice s svojimi prijatelji in so-mišljeniki z vneto deloval za zmago slovenske misli v Kranju, kjer se je takrat pod zaščito avstrijske vlade še neovirano šopiril nemškotarski duh. Takratni domači buditelji in narodni borci na čelu jim župan Karel Šavnik, odvetnik dr. Janez Mencinger in trgovec Matej Pirc v Kranju med ustrahovanjem uradnim niso imeli bolj-šega pomočnika od Tomo Zupana.

Komaj je prišel v Kranj, s ga nemškotarji že ovadili, češ, da razdeljuje med dija-ke slovenske časopise, v popolno nemilost je pa padel Tomo Zupan ob deželnozbornih volitvah leta 1877. Neustrašeno in v dobri družbi (v politični areni se je menda takrat prvič pojavil tudi dr. Mencingerjev koncipi-jent, mladi dr. Ivan Tavčar) je sodeloval v volilnem boju za slovenskega kandidata uglednega kranjskega župana, Karla Šavni-ka. Značilna in pomembna je bila v politič-nem pogledu ta volitev, saj je v očigled nezasišlanemu vladnemu nasilju od slovenskih deželnozbornih kandidatov v mestni skupni prodril edini Šavnik, pomembna je pa bila tudi za Zupana, kajti od takrat naprej nem-škotarske gospoda ni več mirovala, dokler ni bil prestavljen v Ljubljano pod direktno kontrolo skrbne vlade.

Zvso vneto se je Zupan oprijel v Kra-nju svojega življenskega dela — zbiranja spominov na svojega velikega rojaka in so-rodnika dr. Franceta Prešerna. Iskal in našel je mnogo dragocenih podatkov in spomi-nov na pesnika izza njegovega bivanja v Kranju. Bilo je takrat še dokaj Prešernovih zamevcov v življenju in tako so se po Zupa-novi zaslugi ohranili njih osebni spomini na pesnika.

Povsod priljubljen in spoštovan je bil pa Zupan v Kranju predvsem navezan na druž-bu svojih ožjih dveh prijateljev, pesnika Si-mona Jenka in lekarnarja Karla Šavnika. Jenka je neizprosna smrt prekmalu iztrgala iz te prijateljske družbe, s Šavnikom pa je vezelo upana verno, bratsko prijateljstvo iz gimnazijskih let ta do ocaja smrti.

Jenku je Zupan izkazal zadnjo prijateljsko uslugo, ko mu je s prijatelji oskrbel posmrtnico in pogreb ter se trudil in nabiral prispevke za pesnika dostojen nagrobni spome-nik na lepem kranjskem pokopališču.

Pa tudi po svojem odhodu iz Kranja, svojih kranjskih prijateljev ni pozabil. Velik del svojih počitnic je preživljal pri svo-jem prijatelju, blagem župniku Tavčarju na gori sv. Jošta, od tu je obiskoval svoje kranjske prijatelje ali se sicer vračal v nje-mu ljubi Kranj. V bližnji kranjski okolici si je izbral svoj Tuscultum za leta pokoja in si na Okroglem ezidal svoj idilični gradič.

Še predno je pa dogradil svoje okroglaško domovanje, se je preselil začasno za nekaj let zopet v Kranj in preživljal tu svoje počitnice. Iz Okroglega se prav do zadnjega skoro tedenske prihaja v Kranj, Kranjci pa z veseljem in spoštovanjem pozdravljajo okroglaškega vladstevnika.

Ze pred leti se je mesto Kranj oddol-žilo svojemu prijatelju za vso njegovo naklonjenost in verno ljubezen ter dalo iz-raza svoji hvalečnosti s soglasno izvolitvijo Tomo Zupana svojim častnim meščanom.

In ob redkem jubileju svojega odlične-ga častnega meščana se ransko meščan-stvo iz polne duše pridružuje velikamu krogu njegovih častilcev in prijateljev z gorečo željo: Mila usoda naj nam ohrani msgr. prof. Tomo Zupana, našega častne-ga meščana, čilega in zdravega še dolgo vrsto let, do najsikrajnejših meja človeškega življenja.

Ciril Pirc, župan mesta Kranja.

Prvomestniku in častnemu članu

Ko se ves slovenski narod zbira, da počasti redko slavje msgr. Tomo Zupana, se mu pridružuje v svoji hvalečnosti tudi družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani.

Ko je začel nemški naval pritiskati na našo slovensko zemljo, sprožil je znani idealni prvobornilci župnik Ivan Vrhovnik s pozivom v »Slovenskem Narodu«, z dne 28. novembra 1884, štev. 275, misel, da se naj ustanovi šolska družba sv. Cirila in Metoda, ki naj po možnosti paralelizuje germanizatorično delovanje nemškega šu-veralja v naših slovenskih pokrajinah. Ta misel je našla odmev in vršila se je prva glavna skupščina v Ljubljani dne 5. julija 1886. leta. Na tej skupščini bil je voljen prvomestnikom družbi monsignor Tomo Zupan, ki je bil obenem njen ustanovnik, ter je ostal družbi na čelu do leta 1907, ko je prostovoljno odstopil od svojega častnega mesta.

Na tej prvi skupščini je msgr. Tomo Zupan dal značilno izjavo, da družba sv. Cirila in Metoda ne pozna politike in da je veselovanska. Tega načela se družba drži ves čas svojega obstanka. Že leta 1886. se je ustanovil po Zupanovi inicijati-vi prvi otroški vrtec in prva slovenska šola na ogroženem slovenskem ozemlju.

Tomo Zupan, ta prototip slovenskega idea-lista in kremenitega neupogljivega sloven-skega značaja se je temeljito poprijel dela pri CMD ter zastavil vse svoje moči, da družba proziva, napreduje in da za-došča vzvišenemu svojemu smotru, skri-beti za vzgojo slovenske dece v ogroženih krajih.

Da ni msgr. Tomo Zupan ničesar drugega storil, kakor da je pomagal ustanovitvi CMD, da ji je načeloval 21 let in da je ustanovil prve slovenske šolske zavode v ogroženih krajih, si je že s tem postavil trajen spomenik v slovenskem narodu.

Zato se družba ob njegovem slavlju hvaležno spominja svojega prvega prvomestnika in častnega člana, ter mu želi še mnogo lepih in jasnih dni.

Aleksander Hudovernik, t. č. prvomestnik CMD.

Najstarejši jubilatov učenec

V mojih gimnazijskih letih so v Ljubljani poučevali slovensčino v dveh oddelkih: za Nemce v nemškem, za Slovence pa v slovenskem jeziku. Ker so moj oče kljub temu, da so bili Nemec, cenili znanje slovenskega jezika za vsakega Kranjca, so me vpisali v slovenski oddelček, češ da mora biti zlasti uradnič popolnoma zmožen jezika tistega kraja, kjer službuje.

Moj profesor slovensčine je bil današnji jubilat msgr. Tomo Zupan, ki mi bil samo najodličnejši učitelj, temveč tudi naš najboljši vzgojitelj.

Ceprav sem že tudi sam v osemdeset-tem letu, vendar je moja hvaležnost še vedno tako topla in mole spoštovanje še vedno tako globoko, kakor v mladosti, ko me je naučil dobro slovenskega jezika in nali v moje srce za življenje najlepših naukov. Hvaležen sem mu za znanje slovenskega jezika, ki sem ga rabil kot so-cnik v Dobrih vesi na Koroskem, v Brez-cah in v Ljubljani prav tako kakor doma v Stari Loki. Ceprav je malo sodišče v Dobrih vesi pri Velikovcu veljalo za nemški službeni kraj, vendar me je obče-vo-nje s strankami prisililo govoriti sloven-ski najmanj pet ur na dan.

Sicer vedno mirni gospod profesor se je vendar enkrat razjezil. Imeli smo si-šolca Ljubljancina, ki se ni hotel udele-ževati pouka v slovenskem jeziku. Med predavanjem prof. Tomo Zupana je pri-gledoval in čital druge knjige. To je pre-dobrega gospoda profesorja le razjezilo, da ga je obilila rdečica in pokazal učencu, ki v sobi ni imel nič opraviti, vrata. Vsi smo svojega ljubelega profesorja zato še bolj spoštovali.

Naj mi častiljivi jubilat dovoli, da tu-di jaz spoštljivo sklonim svojo sivo glavo

pred njim, pred vzornim možem in mu z vso hvaležnostjo in največjim spoštovi-njem poželim še mnogo zdravih in zad-ovoljnih dni.

V gradu Stari Loki v četrtek pred sv. Tomažem 1929.

Karel vitez pl. Strahl.

Tomo Zupan v deželnem šolskem svetu

Ožja kolega sva si bila postala v je-seni l. 1881., ko sem se s pomočjo deže-nega predsednika Winklerja po šestletnem sicer dokaj prijetnem »prognanstvu« iz Wr. Neustadta vrnil na ljubljansko gimn-zijo. Nežnollubezniva narava Zupanova me je hipoma pridobila, še bolj sva se pa zvezala, ko sva tekom l. 1883. bila oba pr-zvana v deželni šolski svet, Tomo Zupan, imenovan od svojega pokrovitelja kneze-škofa Pogačarja, jaz pa kot zastopnik ljubljanskega mesta. Kajti po dolgih 17. letih se je na spomlad l. 1883. po luthi borbah posrečilo zedinjeni narodni stranki, oblastnim Nemcem iztrgati mestni »ro-tovž«, ki so ga od l. 1867. nepretrgano imeli v svojih rokah.

Kolega sva si tedaj bila s Tomo Zupa-nom tudi v deželnem šolskem svetu. A čudno je takrat zgleдалa ta imenitna korporacija! Sicer smo Slovenci tudi pri deželnozbornih volitvah junja 1883 si pri-borili večino v deželnem parlamentu, toda še je funkcijomiral stari deželni odbor in v deželnem šolskem svetu sta ga zastopala razborita in skrajno odločna Desch-mann in dr. Schrey. Od zastopnikov di-hovščine je bil narodnoznanljiv le kolega Zupan, kajti proš dr. Klotutar je bil v svojem srcu vedno še nemškega mišljenja. Saj so svoje dni narodni »lemenarji« v onj glasoviti pesmi o »Tržičanih« popevali tudi kitico o svojem profesorju

»Tam Klotutar, prvi je nemškutar!«

Učiteljski stan je zastopal ponižno-skromni Andrej Praprotnnik, deželnošolski nadzornik pa je bil zloglasni Pirker, strah narodnih učiteljev, ki tudi pod Winklerjevo vlado nikakor ni zakrival svojega nemškega prepričanja. Naravno, da je pri vsaki seji bilo kaj narodnega prepira!

In v to sršenovo gnezdo sem po ni-tančnem dogovoru s tovarišem Zupanom vrgel svoj predlog o učenem jeziku na Lju-bljanskih učnih šolah! Danes, ko imamo v slovenskem glavnem mestu vse učne z-vođe do visoke šole v domačem jeziku, se kar neverjetno glasi, da pred 46 leti niti enega čisto slovenskega razreda nismo imeli v Ljubljani! Vse šole so bile, ako ne popolnoma nemške, najmanj utraki-stične in g. deželni nadzornik Pirker, podpiran od okrajnih šolskih nadzornikov prof. Linhart, Sima, Eppich in drugih je že skrbel za to, da je dvojezična uredba v polni meri varovala prednost nemščini. Tedaj sva jaz in Tomo Zupan naskočila to nemško trdnjavo. Odkrito rečem, da sem dvomil, ali bode Zupanova nežnost pač kos srbiti debati, povzročni po najinem prelo-gu. Toda obnesel se je! Prav dober si-kundant mi je bil, Deschmannovemu per-čemu sarkazmu odgovarjal je z nekimi pesniško nadahnjanimi vzletom in naspro-tnik ga ni spravil pod se. Boj se je vlekel skozi dve dolgi seji. Ko sem pri glasovi-ujm načeloma prodril s svojim predlogom, je nadzornik Pirker razkačen vrgel akt na mizo ter se ozredal: »Naj drug prevzame poročilo o jezikovni ureditvi, jaz ne!« T-rej sem jaz prevzel daljši referat in v smislu dogovora s Tomo Zupanom nasve-toval nadrobne določbe, katere so bile napoved končne sprejete.

V soboto msgr. Zupan obhaja svoje devetdesetletnico. Življenje devetdesetih let, izredno dolga doba! Ako potegne čisti-ljivi jubilar sklepno bilanco, bo smel bitj skozinskozi zadovoljen z ugodnim uspehom. In med mnogoterimi aktivnimi postojankami bo Tomo lahko zabeležil ti-di svoje narodno delo v kranjskem deže-nem šolskem svetu!

Fran Šuklje, bivši deželni glavar kranjski.

Tomo Zupan — moj učitelj

V pritličju stare ljubljanske gimnazije v traktu, segajočem ob semenišču proti stolnemu župnišču — v tematični neveliki sobi nas je bilo v šolskem letu 1865/6 na-trpanih 66 učencev I b razreda. Do malega vsi psmo se borili z nemščino, ki je go-spodovala kot učni jezik v vseh predmetih razen verouka in slovensčine. Oba ta dva predmeta nas je učil sedanji jubilar Tomo Zupan, ki je nastopil službovanje na gim-naziji dve leti poprej. Njegove ure so nam bile v prijeten odlih. Z veseljem smo pozdravili prienutek, ko so se po pusti m-tematiki odprla vrata in je vstopil mlad, eleganten duhovnik s cilindrom v roki; bujna zaloga las mu je nadkriljevala jasno čelo; na nogah svetlo izlikani kanončki — brez kanonov si tedaj nismo mogli pre-stavljati duhovnika; preko roke lahen p-vršnik. V lepem domačem jeziku nam je po Lesarjevem katekizmu razlagal kršča-ski nauk. A ob nedeljah nas je bodla v-nunski cerkvi nemščina; nemške evange-l-je in nemške ekshorte sta nam čitala z ondotne prižnice izmenoma to nedeljo Zu-pan, drugo Mar.

Slovensčino je učil Zupan na prikupljiv način. Ne da bi bil zanemarjal slovnico, je polagal posebno važnost na berilo in s tem budil ljubezen do slovenske knjige ter p-ljubljali učencem materin jezik. Spominjam se, da je prinesel nekoč v šolo Kolarček Družbe sv. Mohorja za leto 1862. in dal

Proslava 40 letnice socijalnega zavarovanja

Socijalno zavarovanje je treba izpopolniti s starostnim in invalidnim zavarovanjem. — Zavarovanje pred 40 leti in zdaj

Ljubljana, 21. decembra. Letos je minilo 40 let od pričetka izvajanja zakonov o neizpolnjenosti in bolniškem zavarovanju v Sloveniji. Najvažnejši del tega dveh zakonov so tvorili predpisi o dajatvah. Te dajatve so bile skromne, pri čemer in niso mogle izvršiti svojih socialnih nalog. Dajatve so bile omejene res prav na najmanjši in jih je označevala predvsem podpora v denarju, dočim stvarnim dajatvam prvotni zakoni niso posvečali pažnje. Zavarovanje je hotelo videti predvsem delavca, ni pa videlo tudi njegove družine. Zato je bila zdravniška služba in pomoč skrajno pomankljiva, brez kakršnokoli specialnih zdravil ali pripomočkov. Družinskega zavarovanja ni bilo. Materniško zavarovanje je trajalo 20 tednov, za porodnice je štiri tedne po porodu v višini

Da se porodi izvrše higiensko, dobi vsaka porodnica v naravi potreben obvezni material in desinfekcijska sredstva, seveda pa tudi potrebno babiško in zdravniško pomoč doma ali v bolnici. V preventivni smeri je urad organiziral specialno materinsko skrbstvo z ustvaritvijo posebnih posvetovalnic za matere.

Kaj se nudi ponesrečencem

Tudi dajatve v neizpolnjenosti in invalidnosti so bile prvotno malenkostne in niso izpolnile svojih socialnih funkcij. Polni invalid dela je bil le za 60% odškodovan, 40% škode, izvirajoče iz poškodbe, je delavec moral nositi sam brez rente. Danes je polna renta zvišana na 100%, v primerih prav posebne poškodbe pa na 133 in eno tretjino. Zvišane so tudi vdovske, otroške in ascen-

S tem je zavarovanje v Sloveniji prišlo na prag nove, lepše bodočnosti. Kot najvažnejša socialna in gospodarska ustanova si je Okrožni urad svojih dolžnosti tako napram članstvu, kakor napram našemu gospodarstvu v polni meri svest. Svojo zgodovinsko socialno - kulturno mislijo bo izpolnil v srečo in blagor prebivalstva, ako bo v srečnem položaju, da bo našel polno razumevanja za svojo težko in delikatno nalogo tako pri posamezniku kakor pri celoti, tako pri javnih uradih in oblastih kakor pri privatnih korporacijah.

Potrebno je starostno in invalidno zavarovanje

Mimo nas ne morejo bridki občutki zavesti, da zgradba socialnega zavarovanja še ni dovršena. Okoli nas hodijo starčki, vdove in nebolni otroci, prežgodi onemogli delavci, ki nimajo, da bi se nasitili in oblačili. Težko delo v njihovem življenju jim ni dalo toliko, da bi v letih starosti ali onemoglosti mogli od zaslužkov pri tem delu vsaj skromno živeti: kakor madež na naši kulturi hodijo mimo nas. Ta madež mora izginiti. Vidimo, koliko je narodova vzajemnost do danes na vseh polih prizadevanja ustvarila dobrega. Starostno in invalidno zavarovanje je dobro in potrebno. Kar je dobrega in potrebnega, mora narod, ki veruje v svojo bodočnost, uresničiti. Samo pri čem je treba. Iz notranje zadovoljnosti nad uspehi sedanega zavarovanja nam mora privreti klic po uvedbi starostnega in invalidnega zavarovanja. Tako dolgo bo v nas vseh nemir in notranja nezadovoljnost, dokler ne bomo videli tudi starčkov, vdov in otrok, delavcev preiskrivenih za človeka dostojno življenje.

Najlepša proslava 40 letnice socialnega zavarovalnih zakonov bo v sklepu: storimo vsak izmed nas vse, odločimo se tudi za največje žrtve, da lepo zgradimo naše socialno - gospodarske kulture izpopolnitve s starostnim in invalidnim zavarovanjem. Mislim, da zadostimo le svojemu notranjemu čutu, ako danes živim in mrtvim delavcem na polju delavskega zavarovanja — najstarejši je bivši ljubljanski župan g. Peter Graselli — tako v vrstah samouprave, kakor v vrstah uradništva hvaležno kličemo v svojem imenu in v imenu vseh, ki so bili in bodo dobrot socialnega zavarovanja deležni: Srčna vam hvala, vi tisti delavci! V plačilo nam vam bo zavest, da ste ustvarjali dobro za najbednejše, sebi v Ksi enaile r dgeucv mhm bskpc uhwmu notranjo uteho, narodu pa v ponos!

Današnja proslava

Današnje dopoldanske proslave v Okr. uradu so se udeležili številni povabljeni, med njimi zastopnik ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje dr. Marko Tujković, zastopnik bana dravske banovine banski svetnik Leon Graselli, komisar Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu ing. Amadeo Carnellutti, nadalje zastopniki zdravniških korporacij, bivši člani ravnateljstva Okrožnega in Osrednjega urada, bivši predsedniki okrajnih bolniških blagajin, zastopniki ostalih socialno zavarovalnih institucij, delavstva, Delavske zbornice in zbornice TOI. Proslavo je otvoril komisar Okrožnega urada g. Miha Krek. Sprejeto so bile udanostne brzojavke kralju Aleksandru in ministru za socialno politiko in narodno zdravje dr. Drinkoviću in ministru za šume in rude dr. Korošcu.

Komisar g. Miha Krek je imel nato daljši slavnostni govor, iz katerega posnemamo:

Delavcu našemu koristnosti in potrebe zavarovanja zanj in za njegovo življensko zaslonbo ni treba več dokazovati. Številke povedo: 39.514 obolen na leto; 2 milijona 288.644.54 Din za hranarino na leto, 152.395 oskrbnih dni v bolnicah dravske banovine; 3.422.697.96 Din za zdravila, 1.779.632.70 Din na leto za delavske matere; 2.111.149.40 Din za njihove dojenčke. Glasnejši kot te številke ali noben dokaz.

S stališča skupnosti naše moramo reči: Prenehanje ali kakršnokoli poslabšanje delavskega zavarovanja pomeni udarec za 100.000 članov s približno 300.000 svojci, ali udarec za dobro tretjino našega naroda. In sicer udarec za tisto slučaj, ko je že itak nesreča z vso svojo pezo nad njim. Ni ga, ki bi mislil, da bo, če se tretjina naroda zvrže v bolnico, narod še zdrav, da drugi del njegov ne bo čutil posledice te nesreče?

Mislim, da imam dovolj razloga za optimizem in dobro nado. Vlada sedanja je slovensko izjavila, da hoče zakoniti zavarovanje za slušaj onemoglosti, starosti in smrti. Vlada je izvedla še marsikako svojo obljubo in napoved, upravičeno torej delavstvo pričakuje, da se bo izpolnila tudi ta napoved, ki odina gre v neposredno korist delavskega stanu.

Istočasno z uvedbo nove panoge zavarovanja naj se izpolni sedanja bolniška in neizpolnena panoga.

Ker torej stojimo pred to radikalno spremembo, skoraj ni mogoče govoriti o naših načrtih za bodočnost. Želim pa, da bi po spremembi ostale zavarovanje v rokah prisaditih, članov-delavcev in posledicev, oziroma po njih svedbenih dolečinah ustrezal. Prispeljki in dajatve se v nebolnem ostru in nikakoli fermi ne smejo smanjšati, le boljja regulacija je tu pa tam mogoča. Upravne trdote, ki se po sedanjem zakonu najne in brezmno sladi posledicev, morajo

HITRO IN POPOLNO ČISTI

marmornate plošče, pode, posodo, kadi in okna

SCHICHTOV OMINOL

idealno sredstvo za čiščenje

s novelizacije izginiti. Organizacija naj bo taka, da bodo prisadetim, zainteresiranim vse blagodati zavarovanja v tim neposredno. Ta sahteva narekuje najširšo decentralizacijo uprave in finančnega gospodarstva zavarovalnih zavodov. Ureditve državne uprave po banovinah je novo oporišče za to tendenco. Mislim, da n. pr. ni razloga, da ne bi dravske banovine imela svoje delavske zavarovalnice, ki bi v smislu enotnih okvirnih zakonskih določb z vesoljem služila skupnosti zavarovanja v celoti državi, v svojem ožjem delokrogu pa pod lastno odgovornostjo in samostojno iniciativno do največje možnosti se prilagodila potrebam tukajšnjega članstva, ter smotno služila socialnemu napredku banovine in našemu gospodarstvu.

Daljši govor sta imela še ravnatelj Okrožnega urada dr. Jože Bohinjec in šef-zdravnik Okrožnega urada dr. Ivan Zajec. Dr. Bohinjec je govoril o razvoju in sedanjem stanju socialnega zavarovanja dr. Zajec pa o zdravniški službi v socialnem zavarovanju. Razglašen je bil sklep ravnateljstva Okrožnega urada, s katerim se je v spomin na proslavo 40 letnice socialnega zavarovanja določila višina protituberkuloznega fonda na 50.000 Din in sredstev tričetrtinskega sklada oz. iz rednih dohodkov urada. Fond se ima letno na to višino dopoljevati.

Gospodu Cirilu Debevcu

Ko sem po predstavi »Donna Karlosa« prišel v garderobo, me je nagovorila ljubljanska intelektualka: »Tale veliki inkvizitor je nemogoči! To ni igralec! — Ko sem bil naslednji večer v operi, mi je dejal star gledališki strokovnjak, mož, ki pozna gledališko umetnost tudi velikih nemških in italijanskih odrov: »Debevec je morda prav inteligenten režiser, a igralec se ni in morda šele bo... — Ko sem se naslednjega dne vračal iz pisarne, sem govoril z vodilnim članom gledališča o Vas. in gospod mi je polno, brez omejitve pritrdil. Dejal mi je: »Le povelje mu to! Končno naj zve tudi od Vas, kar mu dopovedujemo, a česar ne verjeti. Oosp. Debevec si ne da ničesar reči in ničesar svetovati. Na vsako kritično opazko pa togotno reagira ter je neprestano razžaljen. Pred par leti nas je po vseh listih, ki so mu bili na razpolago, bčital in pretepal, da smo bili kakor Križanec. Z nčimer ni bil zadovoljen, a njegove kritike so bile dosledno dokazovanje, da pri teatru skoraj nihče ničesar ne zna... Zdaj, ko je sam član gledališča, pa ne prenaša niti najraznejše kritične besede ter se za vsako nagacijo uprav smešno razburja. Po gledališču in pisarni razgraja, da se mu vsi smejemo... Da, čas je, da mu kdo pove, naj bo samo režiser, a igralec naj prepušti drugim.«

Navajam vse to v dokaz, da se strinja z mojo sodbo publika in teater. Ako Vam govorim kdo drugače, je ali hriavec ali pa nevedeč. Ko ste nosili še otroške krčice, sem bil jaz že kritik in odrskih skušenj ter predstavljal sem videl v Ljubljani in po svetu več, kakor velika večina Ljubljancev. Odklanjam torej Vaše mnenje, ker se nisem dal in se ne dam od nikogar terorizirati v svojih kritikah.

Prav dobro vem, da je kritik »najboljši

strokovnjak«, kadar hvali, a »največji ignoran«, kadar graja. Tako je bilo in je v Ljubljani že od nekdaj in jaz se le smejem. Vaše zatekanje k pokojnikom je čisto deplasirano. Rajnemu Borštniku nisem nikoli ničesar odrekal ter sva si bila dobra do zadnjega. Med vojno mi je bil stalni sotrudnik pri ilustriranem tedniku. Z rajnim Verovškom sva si bila prijatelja do njegove smrti; kot svojem članu sem ne le pisal vloge »na života«, da je žel ž njimi največje igralske uspehe in prav zaradi njih postal popularen; dovoljeval pa sem mu tudi, da si je vselej sam izbiral uloge in igre. Kadar vloge ni znal, ga pa seveda nisem hvalil.

Kar se pa tiče rajnega Cankarja, sva si bila prijatelja od deških let in sva med vojno često sedela v polni slogi po kavarnah ter se smejala najinemu sporu, ki je trajal le par let. V vseh svojih kritikah sem iskreno priznaval, da je Cankar genijalen pesnik in nenadkriljiv pisatelj; glede posameznosti pa sem ohranil svojo sodbo doslej in je ne izprememim. To je pravica, ki si je ne dam vzpeti niti po Vas.

Neizpremenjen ostanem torej ter sem kakor doslej pripravljen na usluge, ki jih zahtevate zase ali za tovariše; le v svobodi svoje kritike se ne dam omejevali. Pisal bom po svoji vesti, dokler se bo meni ljubilo. — moj naslednik pa lahko piše, če hoče, da ste pri drami sami Kainzi. Fr. G.

Radioprogram

Radio-Ljubljana

Nedelja, 22. decembra.

9.30: Prenos cerkvene glasbe; 10: Versko predavanje, p. dr. G. Rant; 10.20: O prazgodovini denarja, predava prof. Jarc; 11: Koncert radio-orkestra; 15: O poljedelstvu, ing. Černe; 15.30: Reprodukcijska glasba; 16: Humanistično štivo, pisatelj Milčinski; 16.30: Koncert radio-orkestra; 20: Koncert pevskega zbora »Ljubljane«; 21: Koncert radio-orkestra; 22: Casovna napoved in poročila, lahka glasba; 23: Napoved programa.

Ponedeljek, 23. decembra.

12.30: Reprodukcijska glasba; 13: Casovna napoved, borza, reproducirana glasba; 13.30: Iz današnjih dnevnikov; 17.30: Koncert radio-orkestra; 18.30: Francoščina, dr. Leben; 19: Zdravstveno predavanje: O podjedovanju, dr. Petrič; 19.30: Angleščina, ga. Orthaber; 20: Prenos iz Prage: Smetana, »Prodana nevesta«; 22: Casovna napoved in poročila, napoved programa za naslednji dan.

Iz Laškega

— Izredni občni zbor Sokola. Občni zbor telovadnega društva »Sokola«, ki se je vršil v sredo 18. t. m. v veliki dvorani hotela »Savinja«, je bil dobro obiskan in prav zanimiv. Starosta br. Otmar Križnik je podal obširno poročilo o društvenem delovanju v zadnjih 10 letih. Razložil je obširno tudi sklepe Saveza in župe. V debato so posegli br. dr. Roš, inž. Homan, dr. Dernovšek in drugi. Soglasno in z velikim odobravanjem se je sklenilo, da pristopi društvo v celoti k Sokolu kraljevine Jugoslavije. Društvo odstopi svoje godbene instrumente kakor klavir, bas, boben, sekirice itd. Godbene društvo, ki pa mora korporativno pristopiti novemu Sokolu. Premožanje društva se mora vporabiti izključno za gradnjo sokolskega doma. Na občnem zboru se je razvila res pravih in stvarna debata.

Naročilnice za srečke

drž. razr. loterije smo priložili današnjemu »Slov. Narodu«, da omogočimo vsem pravočasno in enostavno naročitev srečk. Na srečke 19. kola bo zopet razdeljenih mnogo milijonov dinarjev in je pametno, da si vsakdo kupi vsaj eno srečko. Sreča ne pride sama; treba je zanjo kaj storiti. I. Zrebanje se bo vršilo 16. januarja 1930.

Ne odlašajte!

Kmalu bodo razprodane.

Zadružna tiskarica r. z. z o. z., Ljubljana, Sv. Petra c. 19

Prejetoča ekipa nam kaže izotiček zdravstvenega kraja OUD, v katerem izvajajo izpopolnitve g. Pek in njegova soproga. Ta kuhajo žive ljudi. c. Peko in njegova soproga nasedeta področju in manipulirata s bolniki, da je vselej. Vse bolniki od možglov na področju in kuhinjskega ne prešijo do revne in podagre se ni zdravilo in oskravjo. Kdor pade Peko v roki, mora biti kmalu zdrav. c. Peko je stal že s področju nogo v grobu. Pomisla na možo s krepčimi rokami: malo pa s budnostnim gozdom, posadi ga v zaboj in sluzna, potem pa polni s črno vodo in spravi v posteljo, pa je spet fant od fane. Velik dobrotnik bolnih in nadohnihi je ta polkličeni Peko. Zato ga pu imamo vsi radi in njegovo simpatično družico tudi.

hranarine. Denarna podpora je znašala 60 odstotkov v okraju običajne dnevne mezde. Zdravljenja v bolnicah so mogli biti deležni le člani, in sicer samo za 4 tedne, dočim svojci te dajatve niso bili deležni. Prvotni zakon pa je poznal tudi polhranarino svojcem za časa bivanja člana v bolnici. Dejeje podpore, podpore za dojitje, možnosti umetne prehrane otroka stari zakon ni poznal. Pogrebna je znašala le 20kratno hranarino.

Kakšno bolniško zavarovanje imamo

Da se more prav oceniti današnje bolniško zavarovanje, je takoj v tej zvezi treba, da ga primerjamo s prejšnjim. Predvsem poudarjam, da je današnje bolniško zavarovanje izpopolnjeno v pogledu zdravniške pomoči. Splošno se danes članu in v znatni meri tudi svojcu nudi vse ono, kar sta znanost in narava za zdravje človeka ustvarila; deloma v lastnih ambulatorijih, deloma v javnih zdravstvenih ustanovah, deloma pri privatnih zdravnikih nudi urad zavarovancem najmodernejšo zdravstveno pripomočke, kakor rentgen, kemično - diagnostične preiskave, razne elektroterapije, tije in hidroterapije, kemično - diognostične preiskave, razne elektroterapije, višinsko sonce, sanatorijska zdravila, uporabo naravnih termalnih kopališč. Vsega tega staro zavarovanje ni poznalo. Zdravniki specialisti vrše zdravljenje v svojih specialnih strokah, dočim je bila preje v pretežni večini vsa zdravniška služba poverjena le zdravnikom za splošno prakso (medicino). V preventivni smeri se staro zavarovanje ni uveljavljalo; tudi današnji zakon v tem pogledu ne nudi mnogo, vednar pa nekaj, kar moramo vsekakor označiti kot napredek. Urad ima možnost in dolžnost, da se zanima za zdravstvene prilike v podjetjih, da zasleduje tipična obolenja, da predlaga protikupe, od katerih je eden ta, da se podjetju, ki prikazuje posebno nevarne razmere, zvrša premija. Urad je v podjetjih dvignil preventivno zdravstveno - higiensko skrbstvo s tem, da je dal vzpodbudo za ustanavljanje privatnih zdravstvenih odborov v podjetjih ali v posameznih krajih. S predavanji skuša urad dvigniti avtoriteto zavarovanja in smisel za zdravo življenje. Zobne dajatve spadajo v pretežni meri pod pojem preventivnega zavarovanja. Prejšnje zavarovanje te dajatve sploh ni poznalo.

Kratko: iste dajatve, ki v prejšnjem zavarovanju niso skoro imele vloge, so danes najbistvenejši del vseh dajatev.

Tudi v pogledu denarnih podpor vidimo velik napredek. Podporna doba v boleznih je danes v glavnem za vse članstvo podaljšana na eno leto in je zvišana na dve tretjini zavarovanega zaslužka, zdravljenje v bolnicah, klinikah, sanatorijih je od 4 tednov podaljšano na eno leto; tudi svojcem je dovoljeno zdravljenje v bolnicah. V slučaju nemožnosti, da urad nudi dajatve v naravi, se nudi za to denarni ekvivalent v obliki dvojne hranarine. Krog svojcev, ki so deležni zavarovanja, je znatno razširjen. Novi zakon je posebno pažno poudaril v pogledu materinskega zavarovanja. Podpora je od štirih tednov po porodu podaljšana na dva meseca pred in dva meseca po porodu, za svojece na štiri tedne pred in štiri tedne po porodu. Porodnica znaša mesto 60% danes 75%; poleg te denarne podpore pa zakon priznava tudi dečno opremo v višini 14kratnega zneska zavarovane mezde in pa podporo za dojitje za 20 tednov po prestanku 2 mesecev po porodu.

dentne rente od 20 na eno tretjino odnosno od 15% na eno četrtino zaslužka moža. Delna renta ni smela presegati 50% zavarovanega letnega zaslužka; te omejitve danes ni. Odpravnina vdovi, ki se je ponovno možila, je znašala trikratni znesek njene letne rente, danes celotni enoletni zav. zaslužek svojega moža.

Danes se rentniku priznava tudi proteze in nudi vsa moderna zdravila sredstva tako dolgo, dokler zdravnik zdravljenje smatra potrebnim.

Med svetovno vojno je socialno zavarovanje zelo trpelo. Kar je bilo denarja, je šlo v vojna posojila. Po prevratu so bile blagajne prazne. Odločno borbo proti vojnim posojilom je vodila okrajna bolniška blagajna v Ljubljani pod krepkim in vzpodbudnim vodstvom načelnika Mihe Rožanca. ki je znal delavski denar varovati pred požrešnostjo avstrij. vojnega moloha. Mislim, da je samo naša dolžnost, ako se Mihi Rožancu ob tej slavnostni priliki za njegovo riskantno, toda dobro delo v prid zavarovanja prav iskreno zahvalimo. Tako je bilo načelniku ljubljanske okrajne bolniške blagajne g. Mihi Rožancu omogočeno, da je po vojni izvedel prve prepotrebne reorganizacijske ukrepe. Sila razmer, v katerih so se po vojni znašle okrajne bolniške blagajne, je narekovala izhod: koncentracijo bolniških blagajen okoli blagajne, ki je imela nekaj sredstev, da zavarovanje v miru nadaljuje. Finančna kriza bolniških blagajin je narekovala strnitev blagajin v močnejšo skupnost. Tako je pokrajnska uprava za Slovenijo, poverjenstvo za soc. skrb decembra l. 1918 razpustilo vse obstoječe bolniške blagajne, izvemši par obratnih blagajin in jih strnila v eno celoto: v okrajno bolniško blagajno za Slovenijo v Ljubljani, kar se je praktično izvedlo l. 1919-20.

Sedeži nosilcev neizpolnjenega zavarovanja za slovensko ozemlje so po prevratu ostali izven mej Slovenije: v Trstu, Gradcu in na Dunaju. Tako ni bilo organa, ki bi prevzel izvajanje neizpolnjenega zavarovanja za industrijsko - obrtniško delavstvo, za rudarsko delavstvo in prometno osebje. Zato je Pokrajnska vlada za Slovenijo z uredbo z dne 8. decembra 1919 ustanovila Začasno delavsko zavarovalnico zoper nezgode v Ljubljani. Na to novo institucijo, ki je svoj delokrog raztezala tudi na Dalmacijo, je bilo prenešeno zavarovanje industr. obrtniškega delavstva, rudarjev in železničarjev. Toda dolgo pri tej koncentraciji, katero je narekoval v glavnem instinkt zdravega razuma, ki se niso še mogle uveljaviti razne posebne težnje, ni ostalo: ustanovljena je bila še l. 1920 Začasna železničarska zavarovalnica zoper nezgode.

V smislu določb zakona o zavarovanju delavstva je bila izvedena likvidacija Okr. bolniške blagajne za Slovenijo v Ljubljani in obh neizpolnjenega zavarovalnic ter na njih mesto upostavljen: Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani z ravnateljstvom, imenovanim po ministrstvu za socialno politiko. Prvi predsednik ravnateljstva je bil g. dr. Adolf Golik, ki je s požrtvovalnim sodelovanjem ostalih članov ravnateljstva premagal velike začetne organizacijske težkoče in ustvaril predpogoje za administrativno gladko izvajanje zakona. Pod prvim ravnateljstvom je bilo sklenjeno večje investicijsko posojilo od nezgodno - zavarovalne panoge, da se je z njim zgradilo poslopje na Miklošičevi cesti v svrhu olajšanja poslovanja in v svrhu modernizacije zdravniške službe.

Zima bo ostra in dolga, poletje deževno

Kakšno bo po mnenju vremenskih prerokov vreme v 1930

Liubljana, 21. decembra.

Zima že dolgo ni bila tako točna, kakor letos. Navadno pokrije snežna odeja hribe in doline že v novembru ali pa vsaj začetkom decembra, letos pa je starka zima počakala, da je prišel njen čas po koledarju in pri nas se je zmočila samo za dva dni. Jutri je prvi zimski dan, a prvi sneg smo dobili včeraj. Dokler ni snega, ni prave zime, pa naj še tako pritiska mrz. Zdej jo torej imamo, želimo in s strahom pričakujemo. Želimo jo je pričakovala poleg ljubiteljev zimskega sporta zlasti mladina, ki se rada kepa in valja po snegu, dokler je strupen mrz ne prežene na toplo. S strahom so jo pa pričakovali vsi oni, katerim pomeni poostreno borbo za obstanek, gladovanje in prezebanje. In tudi teh je žal pri nas več kot preveč. Posebno letošnja zima so mnogi pričakovali s strahom, ker je bila lanska izredno ostra in ker so pošteno zimzovili vsi, ki nimajo sredstev, da bi se založili s kurivom in si preskrbeli toplo oblačilo.

Zadnja leta je prišlo napovedovanje vremena že tako v navado, da si skoro ne moremo misliti letnega časa brez vremenskih napovedi. Tudi o letošnji zimi se je že mnogo pisalo in ugaňalo, seveda pa točno nihče ne ve, kakšna bo. Približno pa vremenski preroki ugaňajo za več mesecev vnaprej, kakšno bo vreme. Odkar je meteorologija tako napredovala, da je vpregla v svojo službo tudi radio, je napovedovanje vremena znatno olajšano. Za nekaj dni vnaprej napovedujejo vremenslovci vreme z redkimi izjemami povsem zanesljivo in točno. Težje je pa napovedati vreme za več mesecev vnaprej in zato so napovedi vremenskih prerokov glede vremena v posrednih letnih časih večinoma samo ugaňanja. Ker so pa pojavi v naši atmosferi bolj ali manj periodičnega značaja in ker imamo za mnogo let nazaj točno zabeleženo, kakšno je bilo vreme, se včasih posreči za daljšo dobo vnaprej napovedati vreme. Ljudje se seveda najbolj zanimajo, kakšna bo zima, kar je razumljivo, kajti ta letni čas nam prinaša poleg prelepega zimskega sporta tudi mnogo skrbi in težav. Pa tudi za vreme v drugih letnih časih bi vsak človek rad vedel vsaj nekaj tednov če že ne mesecev vnaprej. Poglejmo torej, kaj pravijo vremenski preroki o letošnji zimi ter o vremenu v prihodnjem letu.

Za december se niso mnogi zmotili. Dejali so, da bo od 5. do 10. deževalo, od 11. do 14. zopet dež, 21. sneg, od 22. do konca meseca pa precej mrzlo. V novem letu nam pa napovedujejo takole vreme:

Januar

Od 2. do 4. oblačno in zmerno mrzlo, 6. dež in sneg, 9. megla, 12. sneg, 13. oblačno in vetrovno, 14. sneg, 16. oblačno in vetrovno, 21. zelo oster mrz, 22. in 23. veter in sneg, 24. in 25. jasno in zelo mrzlo, 29. in 30. sneg in vihar, 31. strupen mrz.

Februar

Do 5. zelo mrzlo, 6. sneg in mrz, od 8. do 10. strahovito mrzlo, 11. in 12. nekoliko milejši mrz, 13. in 14. silen vihar s snegom, od 15. do 20. oblačno in nekoliko topleje, od 21. do 28. deževno vreme, med katerim skopne velike množine snega.

Marec

Do 4. močan veter s snegom, 5. in 6. lepo jasno, od 7. do 9. dež, 11. sneg, 12. mrzlo, 13. in 14. lepo, toda mrzlo, 15. sneg, 16. in 17. jasno in mrzlo, od 18. do 20. zelo mrzlo in sneg, 21. mrz in veter, od 22. do konca meseca neugodno in mrzlo, 30. sneg.

Carlo Linati:

Necrec in pesnik

Nekega dne se je raznesla po zakotnem mestecu na Siciliji vest, da je mladi markiz Rupperto di Vilamasima zblaznel. Ker je prinesel to vest nezanesljiv sluga iz markizovega gradu, je prišla kmalu na ušesa postopacem, katerih glavno opravilo je bilo, da so se sprehajali in pasli zijala na korzu. In čim bolj se je vest širila, tem bolj so se je prijemale razne podrobnosti. Zvečer je že vse mestece vedelo, da markiz nori.

Trditi, da so bili ljudje tega veseli, kakor so veseli vsake tuje nesreče, bi bilo pretrvano, kajti markizi di Vilamasima so bili priljubljeni. Stanovali so v gradu, ki je bil edini v mestecu in v okolici, imeli so dobrih sto orakov zemlje, zasajene s citronami, pomarančami in olivami.

Sicer pa ni bila nobena tajna, da je bil mladi markiz zaljubljen v lepo mladenko s kontinenta. O tem so vedeli mnogo povedati domači trgovci.

Torej tistega dne, ko se je raznesla ta vest, je kazal markiz že zjutraj znake čudne fantazije. Se ni odzvonilo pol dne, že mu je šinila v glavo nevarna misel.

Odšel je na dvorišče in vzel ključce od skladišča, v katerem je bilo spravljeno oljivo olje. V skladišču je bilo spravljeno glavno bogastvo markizove rodbine. Tu so bile dolge vrste sodov

April

Do 14. zelo mrzlo, 5. lepo jasno in milo, 7. in 8. megla in dež, od 12. do 17. hud mrz in vetrovno, 19. dež, od 20. do 22. zelo mrzlo, 23. toplo in soparno, 24. in 25. topel dež, od 26. do 28. tepo toplo, 29. dež, nato lepo.

Maj

3. zjutraj precej hladno, sicer pa lepo, 4. grmenje in dež, 5. nestanovitno, 6. jasno in huda slana. Od 7. do 26. hladne noči in topli suhi dnevi, 27. slabo vreme, od 28. do 30. oblačno in deževno, 31. huda slana, zvečer dež.

Junij

Do 4. mrz, 5. hladen dež, od 7. do 9. topel dež in solnce, 26. dež, 28. krasno vreme, 30. oblačno.

Julij

2. oblačno in mrzlo, 3. dež, od 4. do 8. huda vročina, 10. in 11. neurje in ploha, od 12. do 18. silna vročina, nato do konca meseca nalivi.

Avgust

Od 1. do 4. oblačno in deloma deževno, 6. krasno vreme, ponoči hladno, 7. dež in grmenje, 8. večinoma lepo, od 9. do 14. neprestano deževje, 17. lepo, 18. močna nevihta, potem pa nestanovitno vreme do konca meseca.

September

Do 5. vetrovno in mrzlo, od 6. do 8. nevihte in dež, 11. oblačno in toplo, od 18. do konca meseca megleno, mrzlo in vetrovno, kakor pozimi.

Kakšna bodo socijalistična mesta

V sovjetski Rusiji nameravajo graditi nova mesta, v katerih bo socijalizem izveden tudi v praksi

V novem sovjetskem proračunu je tudi postavka za zgradbo 17 novih mest, ki jih bodo gradili po vzorcu novih socijalističnih mest. Pet takih mest zgradi ob Volgi, nekaj pa v donski oblasti. Ob Dnjepru so že začeli graditi socijalistično mesto, ki se naziva »Bolsheje Zaporožje«. Principi, ki so vodili sovjetsko vlado, ko se je odločila za graditev novih mest, so zelo originalni. »Večernaja Moskva« pravi, da bo v novih mestih prehrana prebivalstva strogo komunalna in centralizirana. Zasebne kuhinje morajo izginiti. Vse kuhinjske posle je treba koncentrirati in sicer najboljše tako, da se zgradi nekakšna

tovarna-kuhinja

v velikem kompleksu zgradb, namenjenih prehrani in preskrbi prebivalstva. Tu bo cela vrsta paralelnih delujočih podjetij, tako pekarnice, mesarje, hladilnice, tovarne za konzerve in salame, sladkorne tovarne, slaščičarne in velika kuhinja, v kateri se bo kuhalo pol dne in zvečer. Iz te kuhinje bo dobivalo hrano vse prebivalstvo mesta. To bo nekakšna kuhinja-tovarna, iz katere bodo razvažali v posebnih termo-posodah jedila po jedilnicah in bifejih. Skupne jedilnice bodo pri vseh komunalnih podjetjih, bifeji pa v vseh industrijskih podjetjih, kulturnih ustanovah, javnih parkih itd.

Tudi perila ne bo smel nihče prati doma. Vse perilo se bo pralo v

tovarnah-pralnicah

ki bodo na razpolago vsemu prebivalstvu. Umazano perilo bodo vozili v skupne pralnice iz komunalnih hiš. Mehanično delo v tovarnah-pralnicah bo urejeno tako, da pojde pranje in likanje zelo hitro od rok. Vse hiše bodo imele centralno kurjavo, električno razsvetljavo in razne avtomatične naprave tako, da odpade skoro vse delo v gospodinjstvu.

Gradnja socijalističnih mest pa poseže tudi v zasebno življenje posameznikov v duhovnem pogledu. Na komunalnem in kolektivnem principu bo sklenela tudi izobrazba mladine. Vsi novorojenčki pojdejo v

dečje domove

Dečji domovi bodo zgrajeni blizu stanovanjskih hiš in spojeni z njimi po

hodnikih. Otroke v starosti 3 do 6 let bodo vzgajali v posebnih

otroških nasebinah

kjer jim zgrade hišice, vzgajališča, šole in miniatura podjetja, poljedelsko-industrijskega značaja, gredice, cvetličnjake itd. Tudi naj bi se otroci že od mladih nog navajali k praktičnem delu. Otroke šolske starosti od 7 do 15 let bodo vzgajali v

šolskih nasebinah

samo da bo vzgoja tesno združena s praktičnim delom, v prvi vrsti z obrtništvom. V teh otroških nasebinah bodo najrazličnejše ustanove, ki bodo skrbela za najširšo izobrazbo, fizični razvoj in vzgojo otrok. Otroške in šolske nasebine bodo blizu stanovanjskih hiš, da bodo lahko odrasli nadzorovali in pomagali vzgajati otroke, obenem se bodo pa otroci lahko udeleževali javnega življenja med odraslimi.

Ker bo vse gospodarsko delo centralizirano in mehanizirano in ker odpade tudi skrb za vzgojo otrok, bodo gospodinjstvo in matere rešene težkega bremena tako, da bodo lahko skrbela za svojo izobrazbo in da bodo ženski emancipaciji vrata na stežaj odprta. Sam pojem stanovanja pri tej organizaciji zasebnega življenja izgine. V stanovanjskih hišah bodo samo odrasli od 17. leta navzgor in vsakemu bo dodeljena soba za odpočitek in prenočevanje. Večje sobe, v katerih stanuje več odraslih skupaj ali mož z ženo, bodo strogo prepovedane. Mož in žena torej

ne bosta smela stanovati skupaj temveč ločeno vsak v svoji sobi. Pač pa bosta lahko imeli sobi notranja vrata tako, da pojde zakonsko življenje svojo pot brez zija, hudomušnih dovtipov in norčevanja sosedov. Princip, da mora imeti vsak odrasel človek, pa naj bo mož ali ženska, svojo sobo, pa mora brezpogojno obveljati.

Sovjetski strokovnjaki pravijo, da so se najbolj obnesle velike stanovanjske hiše. Zato bodo tudi v socijalističnih mestih izključno

samo velike hiše

Izdelani so že načrti, po katerih nameravajo graditi tako velike hiše, da bo lahko stanovalo v njih 100 do 2000

Oktober

Do 9. dež z nevihtami, 10. in 11. jasno, 21. in 22. oblačno in deževno, od 24. do 26. megleno in nestanovitno, od 29. do 31. megleno in mrzlo.

November

Do 3. jasno, 4. in 5. dež, od 6. do 8. tepo, od 9. do 15. dež in nalivi, od 16. do 20. deževno, 23. in 24. mrz, 25. dež, 26. lep jesenski dan, 27. podnevi lepo, ponoči dež, 29. jasno, 30. tepo.

December

5. dež in sneg, potem do 7. tepo, 8. dež, 9. oblačno in toplo, 10. močno deževno, 11. lepo, 12. oblačno, 13. hud naliv, od 14. do 18. jasno, 20. jasno in mrzlo, 30. jasno in hud mrz, 31. megleno in oblačno.

V kolikor smemo verjeti vremenskim prerokom, katerim se kot rečeno večkrat posreči točno napovedati vreme, se nam obeta ostra zima, ki bo tem hušša ker bo pritiskal baje še koncem aprila strupen mrz, a mrzlo bo še v juniju in juliju. V nasprotju s stari letom se nam obeta v novem večinoma deževno in hladno poletje, pa tudi jesen ne obeta nič dobrega. Upajmo, da se napoved vremenskih prerokov vsaj v celoti ne bo izpolnila, kajti če bi se, splavajo po vodi vse nade glede počitnic, pa tudi glede letine.

seljene kraje sploh opustiti, kar je praktično več kot absurdno. Socijalistična mesta si zamišljajo boljševiki seveda v prvi vrsti ali pa samo za duševne in ročne delavce, toda tudi te bo zelo težko spraviti pod streho.

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

Zanimiv konflikt na angleškem dvoru

Iz Londona poročajo, da je nastopil sovjetski poslanik Sokolnikov oficijelno svoje mesto v četrtak dopoldne. V Londonu se je mudil že več dni, toda poset na dvoru je odlašal. Zunanji minister Henderson je navedel kot razlog Sokolnikovega oklevanja stališče angleških dominionov, ki še zdaj niso odobrili obnovitve diplomatskih stikov s sovjetsko Rusijo.

Glavni razlog, da sovjetski poslanik ni hotel takoj oditi na dvor, je pa bil v tem, da je angleški kralj kategorično odklonil sprejem. Med kraljem in ministrskim predsednikom je prišlo baje do ostrega nastopa in kralj je kategorično izjavil, da nikoli ne poda roke zastopniku vlade, ki je umorila njegovega bratranca. Kaj takega se na angleškem dvoru še ni pripetilo. Prejšnja zastopnika sovjetske vlade v Angliji Krasin in Rakovski nista bila pooblašena poslanika in sploh nista prišla v stik s kraljem. Ker se kralj ni dal pregovoriti, so našli končno iz mučnega položaja izhod na ta način, da je sprejel sovjetskega poslanika v avdienci prestolonaslednik.

Zelene oaze v večnem ledu

Danski listi priobčujejo obširna poročila kodanjskega geologa Alwinga Petersena o rezultatih raziskovanja polarnih krajev Grenlandije in njene okolice. Človek bi mislil, da je to dežela večnega snega in ledu, v resnici pa ni tako. V beli puščini so zelene oaze, kjer je vse polno redkih rastlin in zverjadi.

Tak polarni raj leži na koncu zaliva Scorebe, ki sega 400 km daleč v celino in se cepi v številne fjorde, kakor imenujejo severni narodi ozke zalive. Tu je našla Petersonova ekspedicija namesto večnega snega in ledu ogromno pokrajino, pokrito z redkimi rastlinami. Kamor je segalo oko, so videli pester poljane in gozdiče nizkih vrh. Velike čete bizamov, belih zajcev, polarnih volkov in druge divjadi so se pojavile na ogromni zeleni oazi sredi polarnih krajev. Blizu fjordov je bilo vse polno belih medvedov, posebno medvedk z mladici. Na podlagi tega je prišel Petersen do zaključka, da je odkril doslej neznan rodovitno pokrajino. Ekspedicija je našla tudi bogata ležišča premoga. Danska vlada hoče bogastvo zelene oaze na Grenlandiji gospodarsko izkoristiti.

Pri speciallistu.

— Kazalec sem si prerezal, gospod doktor.

— Obžalujem, jaz sem specialista za palce.

Neprevidno.

Astronom: Odkar sem povedal gospodinj, da utegne Halleyjev komet uničiti našo zemljo, noče več brisati prahu.

sarino je ostal lonec v svojem kotu, markiz pa v svojem.

Ko je prišel čas, katerega je bil Cesarino že poprej določil, je prinesel sluga sama izbrana jedila in jih molče postavil predenj. Cesarino je začel z veliko slastjo jesti in zalivati mastne jedi z izbornim vinom.

Markiz je znova dvignil glavo. Dolgo je opazoval svojega tovariša, kako je in pije, slednjič ga je pa vprašal:

— Kaj pa počenjaš?

— Jem, — je odgovoril Cesarino in trgaj z zobmi ocvrtega piščanca.

— Kako to? Ti si lonec, ki je?

— Da, jaz sem lonec, ki je.

Markiz je kar ostrmel od presenečenja, kakor da vidi pred seboj nov svet.

— Kaj si res pravi lonec? — ga je vprašal znova.

— Seveda sem.

— In ješ?

— Jem.

— Če je tako, bom pa še jaz jedel, je dejal markiz.

Sluga, ki je stal pri vratih, mu je takoj prinesel jesti.

Markiza je plakala, toda zdaj že od veselja.

Ko sta se najedla, je odvedel pesnik markiza v njegovo sobo in mu dal kitaro, češ, naj zaigra.

Tako je dobil pesnik Cesarino bogato nagrado. Markiza ga je pridržala v gradu, da bi ji pel in pomagal prenašati bridko usodo vdove od živem možu.

katerem je bil podoben mušketirju. Imenoval se je Cesarino.

Prepeval je najprej na trgu, potem je pa odšel v najsiromušnejšo krčmo obedovat. Tu ga je doletela sreča, da je zvedel za markizovo blaznost. Povedali so mu tudi, da je markiza dolgo plakala in tarnala, ko pa vse to ni nič zaleglo, je obljubila bogato nagrado tistemu, kdor ji reši moža.

Trubadur je mislil vso noč na to storijo. Zjutraj pa je odšel v grad in poiskal markizo. Dejal ji je, da pozna način, kako spraviti markiza iz skladišča za mizo in v posteljo. Prosil je samo, naj ga odvede k markizu in mu prinese na dano znamenje jesti.

— No, pa poskusimo še to, — je dejala markiza brez najmanjše nade na uspeh.

Cesarino je odšel v skladišče, kjer nalašč ni hotel opaziti markiza, ki je še vedno čepel na istem kraju. Pesnik je molče sedel v kot na drugi strani, povesil je glavo in prekrizal roke na prsih tako, da je bil na las podoben markizu. Vsi drugi so odšli in ostala sta z markizom sama.

Kar je markiz dvignil glavo in se zagledal v svojega tovariša. Dolgo ga je nepremično gledal, slednjič pa je vprašal:

— Kdo pa si?

— Jaz sem lonec, — je odgovoril pesnik flegmatično.

— Kaj? Tudi ti da si lonec?

— Da, tudi jaz.

S tem je bil pogovor končan. Cesarino je bil podoben mušketirju.

disču. Poklicala je torej slugo, da bi ga siloma prenesli v spalnico. Toda to je bilo izključeno. Branil se je in kričal tako obupno, da so ga morali pustiti pri miru. Sklenili so pustiti ga v skladišču in da mu bo lažje, so mu hoteli prinesiti dobro večerjo in ostati čez noč pri njem.

Toda nesreča nikoli ne pride sama. Markiz o večerji še slišati ni hotel. Logičen in dosleden v sklepih, kakor so navadno vsi norci v svojih manijah, je odklonil tudi najboljše jedi, češ, da lonec ne more jesti ne piti. Kadar koli so mu prinesli jesti, je odkimal z glavo v znak, da noče.

Vse je kazalo, da bo konec te zavede tragičen. Markiz je trdovratno vztrajal v vlogi lonca. Bila ga je že sama kost in koža in od neprestanega sedenja je bil že ves sključen. Glas o blaznem markizu je šel po deželi in od vseh strani so prihajali ljudje, da bi videli moža, ki se je izpremenil v lonec. Vsem se je smilil in vsi so dajali nesrečni markizi nasvete, kako bi mogla izlečiti svojega moža ali pripraviti ga vsaj do tega, da bi jedel. Poskušali so to in ono, toda vse je bilo zaman.

Nekega dne pa je prisel v mestece pesnik, v katerem je bil oživel spomin na starodavne trubadurje. Potoval je iz kraja v kraj in pel — večinoma postopacem junaške in ljubavne pesmi ob spremljevanju na kitaro. Imel je dolge lase in nosil je širok plašč, v

in ogromnih loncev, polnih olivnega olja. Markiz je prižgal električno luč in sedel na tla. Sklonil je glavo, prekrizal roke na prsih in obsedel nepremično na tleh.

— Toda Rupperto! — je vzkliknila markiza, videč moža na tleh. — Kaj pa počenjaš? Kaj ti je danes? O, Rupperto, Rupperto!

Dolgo je stala pri njem in pretakala bridke solze.

Slednjič je nesrečni markiz dvignil glavo, blazno je pogledal markizo in dejal:

— Lonec sem.

Potem se je zarežal kakor pravi norec in obsedel nepremično zvit v kolač na tleh.

— Kaj pa fantaziraš, dragi moj? Lonec si, praviš. Kaj se ti je zmešalo? je tarnala markiza.

— Lonec sem, — je odgovoril markiz flegmatično, — lonec, kakor so vsi lonci tu. Jaz sem njihov tovariš.

—Toda za boga, ti si vendar markiz Rupperto, ne pa lonec! — je kričala markiza vsa iz sebe.

— Ne, ne, nisem markiz, lonec sem, je trdil markiz.

Energično je odklonil prošnjo, naj se gane z mesta, katerega je bil zasedel kot lonec.

Markiza je plakala, pulila si je lase in preklinjala, pa ni nič zaleglo. Polagoma se je začelo mračiti. Markiza ni hotela pod nobenim pogojem dovoliti, da bi nesrečnež prenočil v skla-

Marcel Priollet

Seržant Diavolo

Roman

In ta dvojni pogled v bodočnost je Magdalena pogosto zadoščal, da se je razvedrila in pregnala mračne misli, ki so ji rade rojile po glavi.

Na vse to je mislila volunka, ko je spravljala čok bratovščine »Črne perunike« v skriven predalček. Bila bi se razmišljala, da se ni začel baronov glas:

— Ti sploh nisi radovedna, draga moja. Se na misel ti ni prišlo vprašati me, kako to, da sem prišel danes k tebi tako zgodaj.

— Saj res. Nisi hotel čakati, da naju sprejme pod okrilje temna noč, naklonjena zaupljivcem in zločincem. Prišel si še predno se je zmrznilo. Pazi se, pogum te utegne pogubiti.

Magdalena de Vaulnes se je zasmejala. Smejala se je vedno svojemu ljubčku, ki je prihajal na sestanke zelo oprežno.

— Ne norčuj se, prosim. Previdnost je mati modrosti. Narava mi je dala strašno moč. Znam se braniti. Kljub temu pa pazim, da ne pridem v položaj, v katerem bi slepo naključje ogrozilo moje življenje.

Izpremenil je ton in pripomnil:

— Prišel sem se poskovit.

— Odhajaj?

— Da, še nocoj preko Ventimille in Cetaia.

— In potuješ?

— To bi lahko sama vedela, saj sem ti povedal, v katero smer grem. Ugani.

— V Anglijo?

— Uganila si. Zeleni Albion doleti čast, da sprejme tako odličnega gosta. Nisem nič kaj posebno navdušen za to potovanje, ker sovražim mežlo in na vodi kluhan krompir.

— Ne šali se. Kakšna naloga te čaka?

— Dož mi ni dovolil izbirati. Zapoveda, je in moral sem ga ubogati.

— Vprašala sem te, kaj boš počel v Angliji. Za kaj gre?

— Gre za splošno znane francoske finančnike, ki so spravili s pomočjo neke londonske banke ves svoj denar v inozemstvo. Dobiti moram dokaze. Po tem se pa spoprimemo s temi tiči.

— Takale mahinacija obeta masten dobiček, a?

— Seveda.

— Upam, da dobim tudi jaz svoj delež.

— Bodi brez skrbi, toda dobiš ga samo pod pogojem, če te bodo člani naše bratovščine pohvalili, ko se vrnem.

— Nič se ne boj zame, Landry. Ta čas, ko boš ti na potovanju, opravi mi vse, kar bo treba. Lahko boš ponosen na svojo učenko.

— To me veseli! — je dejal baron in pokupil Magdaleno de Vaulnes v slovo.

Ker se mu je mudilo, se je brž poslovil in hitel po nujnejših opravilih.

Magdalena je ostala sama. Treba je bilo misliti na večerjo. Volunka pa ni nikalo v restavracijo, a tudi doma si ni hotela pripraviti večerje.

Na hitro roko je pojedla malo sadja in to je bila vsa njena večerja.

Ni se pa mogla ubraniti misli na nekdanje pojedine. Ta misel ji je bila sprva neprijetna, po tem se je pa sprijaznila z njo in celo ugajala ji je, da mora začasno marsikaj pogrešati.

Razmišljala je, kako bo dobitela izgubljeni čas, čim bo zopet bogata. Predsedovala bo orgijam, pri katerih bo tekla šampanjec v potokih, kakor je tekla, dokler je bila grajska gospa.

To je bil cilj, za katerega je bilo vredno delati. Dobra del je vplivala na njo. Po močnih vinih se misli skale. Pijanci nimajo nikoli tako jasnih misli, kakor trezni ljudje.

Po skromni večerji je Magdalena de Vaulnes vstala in zamrmrala:

— Na delo.

S solnim zabodom njena naloga se ni bila končala. Noč je bila in ostala je zvest zavetnik volunov. Magdalena je stopila v zamurjeno shrambo. Odprla je kovčeg in vzela iz njega čudno obleko — črn svilen trikot, črno čepico, tesno prilagajočo se njeni glavi, pas s kaveljčki, na katerih je bilo pritrjeno bodalo, in malo električno svetilko.

Volunka je odpela promenadno obleko in jo spustila k nogam. Oblekla je črn trikot, pod katerim je bilo njeno divno telo še lepše.

Bujne kodre je skrila pod čepico. Njena roka ni drhtela, ko je preizkusila ostrino bodala. Preizkusila je tudi električno svetilko, s katero bi mogla po potrebi premotiti sovražnika.

Na kamnu je stalo starinsko zrcalo, v katerem se je videala podoba hotelske vdomilke.

Magdalena je bila že vajena take oblike. Noč za nočjo se je plazila v njo po hotelih in opravljala svoje sramotne posle. Nasmehnila se je podobni v zrcalu.

Ko je obula čevlje iz finega mehkega usnja in s klobočevinastimi podplati, je bila volunka pripravljena. Bila je v bojni opremi, oborožena in oblečena tako, da se ji ni bilo treba bati iznenadeni.

Ogrnila je še dolg črn plašč in zaklenila za seboj vrata.

Hitela je po ulicah, polnih letoviščan, namenjenih v gledališča, klube in kinematografe. Toda mimo Magdalene de Vaulnes niso hodili samo ljudje, katerim je vsak delavnik praznik. Hodile so tudi preproste žene, zaposlene kot biljeterke, prodajalke rož ali sporedov. Hitele so v nočno službo, da zaslužijo svojim otročičem kosček kruha.

Mimo Magdalene so hodili tudi krupjeji, katerih naloga je bila spretno zavrteti igralno ploščo in vpraševati po cele ure vedno z istim glasom:

»Stavljeno, gospoda? Ne stavi nihče več?

Srečavala je tudi igraike in igralce, muzikante, statiste in strojnike.

Mimo nje je hitel cel svet delavcev. Nihče se ni zmedel za skromno oblečeno ženo, vsi so mislili, da spada med one nesrečne matere, ki morajo delati še ponoči, da lahko preživljajo svoje otročiče.

In res, kakor drugi, tako je hitela tudi Magdalena na delo. Dokler je ne prežene beli dan, bo stikala nalk senci po vseh kotičkih hotela »Imperia« da se prepriča, kaj počneja grafica de Royvalio in da poskusi odkriti še druge tajne.

Kako je ravnala, da je ni nihče opazil in zasačil pri tem sramotnem poslu? To zveemo kmalu.

VI.

Izdana tajna

Čim je seržant Diavolo opustil zasledovanje Magdalene de Vaulnes, je krenil po ulici de la Victoire in prisel na trg Massena. Na levi strani tega trga je mestni kasino.

Ustavil se je in se ozrl po krasnem trgu. Bil je sicer vojak tujske legije in okusil je vse sladkosti bojne vihre, vendar pa ni bil še tako otopen, da bi ga pogled na krasno poslopja ne veselil.

Čutil se je, da so mogli ljudje tako lepo dopolniti delo božje. Občudoval je prekrasne mestne nasade, kjer so cvele najlepše rože in ki so se razprostirali tja do morja.

Smučarji!!

pravo angleško in švedsko blago za drese nabavite najugodnejše pri

NOVAKU - Ljubljana

KONGRESNI TRG ŠTEV. 15

Priporočamo ostanke za zimske suknje izpod tovarniške cene.

Oglejte si!

Oglejte si!

Mali oglasi

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v smetkah. Za odgovor snemko! — Na vprašanja brez snemke ne odgovarjamo. — Najmanjši oglaš Dina 5.

Drva - Premog - Koks
pri družbi »KURIVO«, Dunajska cesta 33. Javna skladišča. Telefon 3434. 107A

20odstotne kronske bone
cupuje Pučka štedionica, založni zavod d. d., Osljak, Desetičeva ul. 27. 97-L

Vino opolo
zajamčeno pristno, za praznike osiroma vas december, čez ulico po Dina 10. — brez dodatne užitne Dina 7.50 v hotelu »Bellevue«, tudi v sodčih. Na zamudite ugodne prilike! 264S

ILIRIJA koks
Dunajska c. 46. Telefon 28-28

Klaviirje
strokovno uglašuje in popravlja G. JURASEK, Ljubljana, Ključavničarska ulica 3. Mestni trg 23. 92-L

Ribje olje
sveže, najkakovostnejše, norveško, iz karnar dr. G. Piccoli-ja v Ljubljani, se priporoča bladem, slabotnim osebam. 87-L

Posest
Realiteta pisarna, družba z o. z. LJUBLJANA Miklošičeva c. 4
prodaja:

HIŠO, trinadstropno, srednje Ljubljane, v celoti 16 stanovanj, 3, 2 in 1 sobna stanovanja, kuhinje, priključne, elektrika, vodovod, stanovanje dolga parketirano, Din 450.000.—

HIŠO, trinadstropno, prenovljeno, blizu železniškega kolodvoza, 1 štirisobno, tri dvosobna in 3 enosobna stanovanja, vrh dvoristiše Din 320.000.—

VILO, enonadstropno, novozidano, dve trišobni, eno štirisobno stanovanje, 400 m² vrta. Siska. Din 260.000.—

HIŠO, enonadstropno, novozidano, nedodelano, 700 m² vrta, Trnovo, Din 125.000.—

HIŠO, enonadstropno, novozidano, dve dvosobni stanovanji, kleti, vrh, Rožna dolina, Din 185.000.—

HIŠO, priključno, z urejeno parkirno, skladišče, stanovanje, vrh, industrijski kraj ob Savti, Din 120.000.—

HIŠO, prvovrstno, trgovski lokali, 2 veliki skladišča, avtogarage, primerno za en gros kolonijalno trgovino, ali kolonijalna večje obsejne posloje, za Din 360.000.—

VILO, enonadstropno, novozidano, dve trišobni komfotni eno dvosobno stanovanje, lep vrh, krasna lega, Področnik, Din 300.000.—

Poleg tega večje kmetije, vrh, trgovskih, obrtnih hiš v Ljubljani, na dežel, kmetijska posestva, industrijske, stavbene parcele v mestu in vseh predmetih po ugodnih cenah. 287D

Orientalna oprema
originalna, brezhibna, napredna. — Na ogled pri Fran Študer, misarstvo, Rimska cesta. 2849

ILIRIJA premog

La orehe
tenke, med poceni Ehrenbreit, Siska. 2804

Stojnica
lesena, z opako krita, ugodno na prodaj. Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod »Stojnica«/2863.

Strojevodja
za žago od sedem polnopravnih tov v Sloveniji se sprejema. Nastop takoj. Oferte z označbo zahtev na A. Šušelj, Zagreb III, poštni prednec 10. 2814

Izčrpanim
brezplačno pošljemo »Nov način pomlajevanja in lečenja organizma«, povratek moči, zdravja, delovne sposobnosti in podaljšanje aktivnega življenja. Obrnite se na naslov: Miloš Marković, Beograd, Kraljeva Milana 58. 2867

ILIRIJA drva, ogilje

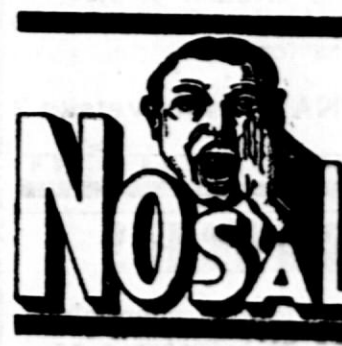
Budilke
3letno jamstvo, Din 60.—, dobite samo pri tvrdki IVAN PAKIŽ, Ljubljana, Pred škofijo 15. 2805

Strojniki
star 30 let, neoženjen, popoben abstinent, vreden in natančen, strojni ključavničar — zmožen in več parnih strojev, dieselmotorjev, benzinskih ter motorjev na sesalni plin, več vseh popravil elektrike in splošno vseh del v večjih obratih, želi mesta na kakšni večji tovarni, oziroma sličnem podjetju. Gre tudi izven Slovenije. O razumevanju in natančnosti priporočljivo sprejeto na razpolago. — Ponudbe na upravo »Slov. Naroda« pod značko »Vesten in z dolgo prakso«/30. 2866

Klaviirji!
Svarim pred sakupom navideznega blaga cenih klaviirjev!
Kupujte na obroke od Din 400.—

prve svetovne fabrike: Bösendorfer, Steinway, Förster, Hülz, Stiglitz original, ki so nesporno najboljši glasbeni, precizni mehaniki. Prodaja jih izključno le sod. izvedenec in blv. učst. Glasbene Matice

Alfonz Breznik
Mestni trg 3
Najboljše poslovalnice.

NOSAL

prešek proti

NAHODU

Vas takoj vodi tega zla.

Din 10.— Proševalec:

apoteka Mr. BANOVEC, Ljubljana

Lovske puške

Roberte, brovning pištole, pištole za straženje gov, lovke in ribiške potrebščine ima v zalogi: F. K. KAISER, puškar v Ljubljani, Kongresni trg 9.

... IN DA SE NE POZABI

naša domača solidna najstarejša in največja specialna trgovina z gramofoni in ploščami se nahaja samo na

Miklošičevi cesti št. 34

Palača Pokojniškega zavoda

Centrala za splošno gramofonijo

Gramofon - A. Rasberger

Telefon 33-33.

Globoko užaloščeni naznanjamo, da je naš srčno ljubljani soprog, oče, stari oče in stric, gospod

Ivan Keber

trgovec

dne 20. t. m. po kratki bolezni, previdno s svetotajstvi, mirno v Gospodu zaspal.

Pogreb dragoga pokojnika bo v nedeljo, dne 22. decembra 1929 ob 4. uri pop. iz hiše žalosti, Murnova ulica št. 4 (Sp. Siska), poleg nove cerkve, na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 21. decembra 1929.

GLOBOKO ŽALUJOČI OSTALI.

Občina Ljubljana Mestni pogrebni zavod

Zahvala.

Najtopleje se zahvaljujemo vsem in vsakomur, ki je na katerikoli način počastil spomin gospe

Marije Battelino

posebno pa tistim, ki so ji dali uteho v zadnjih urah njenege življenja.

Vrč, 21. decembra 1929.

ŽALUJOČI OSTALI

ZAHVALA.

Za številne dokaze iskrenega sočutja ob smrti našega nezabnega soproga, brata, strica, zeta in svaka, gospoda

dr. Viktorja Breskvarja

za poklonjeno prekrasno cvetje in vence se vam prav pristočno zahvaljujemo.

Posebej nas veže dolžnost zahvaliti se p. t. Zdravniški zbornici in Društvu zdravnikov, prečastiti duhovščini, občinskemu zboru, vojaški godbi in častni četi, gg. rezervnim častnikom, gg. pevcem za prelepo in ganljivo petje, zastopnikom raznih oblasti, korporacij, zavodov in društev ter končno vsem mnogoštevilnim prijateljem in znancem, ki so našega blagega pokojnika spremlili v prerani grob.

V Ljubljani, dne 21. decembra 1929.

Globoko žalujoči ostali.

Svetovno trgovaško podjetje odda samoprodaje

svoje specialne, na Dunaju z nenavadnim uspehom kupovane novosti, proti fiksnemu računom. — Interesente z zadostnim kapitalom izvejo natančneje v soboto, dne 21., v nedeljo 22. in v ponedeljek 23. t. m. pri ravnatelju Heltier, hotel »Union« v Ljubljani.

Pismene ponudbe v nemškem jeziku pod »Ungewöhnlich« na uprav. »Slov. Naroda«

Premog

in DRVA najboljša vrsta dobavila

L. Pogačnik

Bohoričeva 5. Telefon 2059

94-L

Budilke poceni

L. Vilhar

urar

LJUBLJANA

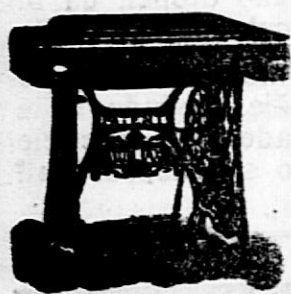
Sv. Petra c. 36

Krušno moko

in vse mlevske izdelke
vedno sveže dobite pri

A. M. Zorman

Ljubljana, Stari trg 32

ŠIVALNI STROJI

izborna konstrukcija in elegantna izvršitev
iz lastne tovarne. — 15-letna garancija. —
Vezanje se poučuje pri nakupu brezplačno
PISALNI STROJI »ADLER« — KOLESA
iz prvih tovarov »Dürkopp«, »Stryas«, —
PLETILNI STROJI vedno v zalogi. — Po-
samezni deli koles in šivalnih strojev. —
Daje se tudi na obroke. — Ceniki franko
in zastoj.

IVAN JAX i SIN, LJUBLJANA, Gosposvetska 2

MORSKE RIBE!

Kakor je že znano, vedno velika izbira specialno
danes in vse prihodnje postne dni po zelo zmernih ce-
nah. V glavnem posebne ribe, švolje, st. peter, razne
školjke (morski polži) itd.

Cenjenim gostom se postreže tudi s surovo ribo
po lastnih cenah:

Operna klet, Gledališka ul. št. 2.

Gostilna pri »Univerzi«, židovska steza št. 4.

Točilnica, Dunajska cesta št. 9.

Gostilna pri »Dalmatincu« pri stari cerkvi v Šiški.

Žaluzije

lesnih tokstinskih rolet (dervo-
vitki) rolete iz gradelna se do-
be najceneje pri trvdki

PETER KOBAL

Kranj — Slovenija

Tel. interurb. 32

Vabilo k občnemu zboru

Savinske posojilnice v Žalcu reg. z. z. n. z.

ki se vrši dne 30. decembra 1929 ob 15. uri v posojilnični pisarni

Dnevni red:

1. Sprememba pravil.
2. Slučajnosti.

Ako bi občni zbor ob določeni uri ne bil sklepčen, se skli-
če ob 16. uri istega dne drug občni zbor z zgorajšnjim dnev-
nim redom, kateri pa je sklepčen brez ozira na število navzo-
čih združnikov.

NACELSTVO.

Št. 38577/29 ref. V.

16933

Razglas.

Radi oddaje dimnikarskih del v vseh mestnih in v mestni oskrbi stoječih
poslopih za I. ometalni okraj za l. 1930, 1931 in 1932, vršila se bode pri mest-
nem magistratu ljubljanskem v prostorih mestnega gospodarskega urada

dne 23. decembra 1929. ob 10. uri dopoldne

ponovna očetna razprava.

Pogoji in vsi drugi dražbeni pripomočki so razgrnjeni med običajnimi urad-
nimi urami pri omenjenem uradu vsakemu interesentu na vpogled.

Ponudbe, v katere je vstaviti pavšalne zneske za izvrševanje dimnikar-
skih del je izročiti do označenega termina zapečatene in opremljene s 5%
vadijem mestnemu gospodarskemu uradu.

Interesenti, ki so pri očetalni licitaciji dne 26. novembra 1929 vložili va-
dij, ni treba tega ponovno vlagati.

Izrecno se določa, da se na ponudbe, katere ne bodo odgovarjale razpi-
sanim določbam in pogojem ter na ponudbe, katere bi bile pogojno stavlje-
ne, prepozno ali naknadno vložene, ne bode oziralo.

Mestna občina si tudi pridržuje pravico oddati razpisana dela po last-
nem prevdanku drugemu in ne najnižjemu ponudniku.

Mestni magistrat ljubljanski

dne 11. decembra 1929.

ZAHVALA

Povodom trojnega jubileja, t. j. 25-letnice samostojnega obrtniškega
delovanja, srebrne poroke in 50-letnice rojstva sem prejel od vseh
strani, znancev in prijateljev toliko čestitk ter izrazov simpatij, da mi
je nemogoče se zahvaliti vsakomur posebej. Zahvaljujem se iskreno
tem potom.

LJUBLJANA, 21. decembra 1929.

Filip Pristou

solastnik turške Pristou in Bricelj.

Znižane cene za Božič.

Oglejte si igrače in otroške
vozičke, triciklje, holenderje,
male automobile, sivalne stroje,
najnovejša dvokolesa, pnevmat-
iko itd. Velika izbira. Prodaja
na obr. ke. Ceniki franko.

«TRIBUNA» F. B. L. tovarna dvokoles in
otroških vozičkov, Ljubljana, Karlovsk. c. 4

Elektrarna

na stalni vodi in v najboljšem stanju se prodaja iz
proste roke. Poleg tega je tudi žaga venedjalka
s tremi noži in cirkularka. Poleg tudi precej zem-
ljišča. Naslov v upravi lista pod št. 2854.

Za Božič in Novo leto

velikanski prihranek na izdatkih za obleke, ker dobite
narejene obleke znamke »TIVAR« po originalnih tovar-
niških cenah: za fante od Din 110.—, za dečke od Din
190.—, za odrasle vsake velikosti Din 290.—, Zimske
suknje od Din 450.—, suknene hlače od Din 89 naprej.

Izvrstna izdelava, cene brez konkurence.

Samoprodaja »TIVAR« oblek

IVAN KOS, družba z o. z.

Sv. Petra cesta št. 23.

Moderna parna pekarna

z enonadstropno novo hišo in gostilničarskim lokalom
v lepem mestu vrhške (banjaluške) banovine se prodaja
ugodno iz proste roke. Pobljže informacije daje lastnik:

DOMOVINSKA INDUSTRIJA MLINA D. D.

Vel. Bečkerek

Dr. Schaferjev Epilepsan proti epilepsiji - krčem - padavic

Že 15 let najbolje preizkušen. — Vsak dan dohajajo priznanja.
Natančnejša pojasnila daje in razpošilja

ekarna Sv. Stepana Mr. M. Fister, Ošček III.

Naznanilo.

Od danes dalje skozi vse praznike do preklica
se toči brez ulico 1 Din ceneje po litru.

Gostilna pri Tratniku

Ljubljana, Sv. Petra cesta 25

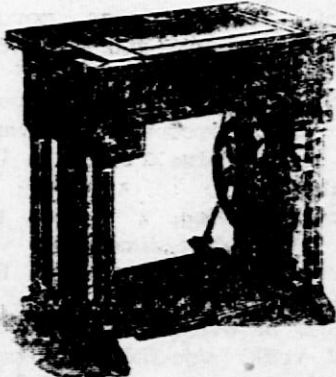
gotovo in po meri

najboljši izdelavi
po
najnižjih cenah
pri

MAŠ. A. JANKOVEC
KOS
LJUBLJANA

Hvaležna novoletna in

božična darila

so edinole J. PETELIN-
CA ŠIVA NI STROJI ter
pisalni stro URANIA v
treh velikostih. DRES-
DEN-SKI fabrikat.

Elegantne opreme, NAJ-
BOLJŠI MATERIAL,
10% POPUSTA samo pri

JOSIP PETELINC * LJUBLJANA

Ob vodi poleg Prešern. spomenika. - Telef. 1293

Oglase

za božično število

SLOVENSKEGA NARODA

sprejema naša uprava

do 23. t. m.

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

LJUBLJANA, Prešernova ulica šte. 50 (v lastnem poslopiu)

Ohranjanje vlog, nakup in prodaja vsako-
vrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut,
borzna naročila, predujmi in krediti vsake
vrste, eskompt in inkaso menic ter naka-
zila v tu- in inozemstvo safe - deposits
itd. itd. itd.

Brsojavke: Kredit, Ljubljana — Telefon
št. 2040, 2457, 2548 Interurban 2706 2906
87-L